

20-3
L 1051

R. Beldavs

Linavas
no
fenatnes un tagadnes

1933. g.
Izdomeeziba „Rakstu Apvienība.”
Nr. 4.

Eegahdajatees un lafeet labas grahmatas!

Gargatees no laitigam!

„Rakstu Awots“ fneegs eeteizamu grahmatu
sarakstu un isdeuueeziba buhs peepalihdsiga tas
eegahdajatees.

9. Dairakstneeziba.

Upstihu Jelabs. Raksti 4 sehjumos à 2s	6,—
eejeeti . à "	8,—
Bitscher Stou. Krusttehwa Toma buhda "	1,80
Brigadere Anna, Kopoti raksti. Is- nahfujchi lihds sehim 11 sehjumi. Natrs sehjums "	3,—
Wisi 11 sehjumi audella wahtos "	50,—
Korelli, Marija. Baraba. Stahstis no Kriustus laiteem. Tult. Ed. Rudstis "	2,—
Kreeba, R. Waldeeschi. Tult. P. Nsmens "	—,50
Rundstinsch, J. mahz. Ba dshwes telam "	—,40
" " " No debess awota "	—,20
" " " No dshwibas toka "	—,20
" " " Dshwes atwarà . "	—,40
Needra, Andr., mahz. Nemeera zeli I. Dsejas "	2,50
" " " Nemeera zeli II. Dra- mas "	3,—
" " " Nemeera zeli III.	
Rakstneez. "	4,—
Neikens, J., mahz. Raksti "	4,—

90-3
L 1051

L
9

R. Beldaws

Linawas

no

fenatnes un tagadnes

1933. g.
Izdewneeziba „Rakstu Avots.”
Nr. 4.

~~SLIŠOŠŅU~~ (R)

VALSTS BIBLIOTĒKA
Inv.

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA

~~20-28-614~~

0303062544

R. Daugitis, Limbačkos.

I. Ainawas no senatnes.

1. Karlis Gillenhjelmš

(Gustafa Udolfa pušbrahliš.)

Tà ņauz waronigo Walmeeras aistahwi 1601. g. Winšch bija Gustawa Udolfa pušbrahliš, Karļa IX. dehlš, Gustawa Wasas dehla dehls. Wina tehws bija ņahjees ziwillaulibā ar ņahdu mahzitaja meitu Karinu Nils, un ņchat ziwillaulibā tad bija dšimis Karlis, ņas muišņneezibas ņahrtā pazeltš, ņanehma wahrdu Gillen-
hjelmš, Apbrihnojami raibas un waronigu zihnu ba-
gatas ir ņchi jaunā zilweka dšihwes gaitas. Winšch ir
uštizams Sweedrijas dehls ar reti gaiņchu un deewbi-
jigu dabu un teesņham to pelna, ņa mehš, latweeņchi,
peegreesņham winam wairak wehribas. Rā wina puš-
brahlim Gustawam Udolņam, tā ari winam ruhp refor-
mazijas dahrgee eeguwwumi.

Apņarodams katoktizigos polus, ņurus wada ņana-
tistkais jesuitu audņelnis Sigismunds, winšch zer Wid-
semi guht reformazijai un Sweedrijai. Pawafari 1601. g.
winšch kopā ar ņawu tehwu bija eenehmis Walmeeru.
Sweedri aishwirņijās jau lihds Rotneņei. Bet polu pahr-
ņpehņkam weetu dodams, Karlis Gillenhjelmš ņpeesis at-
ņahptees lihds Walmeerai. No ņchejeenes tahlak at-
ņahptees winšch negrib. Scheit uswaret waj mirt. Tā
apnemas winšch ar ņawu ņirdšdraugu de la Gardie.
Wini apzeetinaja pehz eeņpehjas Walmeeras pilsmuhrus.
ņchi pils ir deesgan weza un truhziga. Rahdu pret-
ņparu ta wareja dot karaspehņkam, ņahds bija poņu ņeh-
ninam Sigismundam? Un tomehr neiņņafama droņme
un palahwiba pilda abu sweedru karawadonu ņirdis.
Wini apnehmuschees ņagaidit ņheit pretineeku. Laiks
paeet apzeetinaņhanās darbā. Wafarus wini pawada
waj nu pee Walmeeras birgermeistara Nil. Smefinga,
tura muhra nams atradās blafus ratusim pee tirgus
laukuma, — waj ari pee eezeenitā mahzitaja Jufuma

Smekawa, kas bija weenâ reisê ari birgermeisterš un dsihwoja blakus basnizai, — waj ari pee ahrsta Baltasara Pilemana. Ubi kara wadoni dsihwoja pils augstahwâ, blakus leelai konwenta sahlei. Scheit atklahjâs brihniškigš stats us Gaujas lihšcheem un apfahrtejeem sileem mescheem. Drihši ween tuwojâs Sigismunds ar kahdeem 30.000 wihreem un 7.000 jahtneekem. Winsch eenehma tos namus Walmeeras apfaimê, to sweedri bija atstahjuschi, un pats ar sawu leelo pilsgalmu apmetâs Walmeermuischâ.

Sweedri turejâs duhschigi. Sigismundam apnifa weentulâ dsihwe Walmeeras muischâ, — un wehl wairaf garlairojâs wina islutinatais pilsgalmš, kas nefinaja wairs kur dehtees. Winsch apnehmâs atstah Walmeeru un atdot wirspawehlneezibu sawam leelkanzleram Zamoiskim. Lai galigi fatreektu wezo Walmeeras pili, tad Sigismunds wehl šgaidija 4 leelgabalus, kuras, wina smaguma dehl, newareja west pa lauku zeleem, bet bija jatransportê pa Daugawu un wehlaŭ pa Gauju us struhschâm. Schoš leelgabalus usstahdija jau labi šagatawotâs weetâs starp Walmeermuischu un Luzas muischu. Sewischki grauJoschi strahdaja 4 leelgabali: Wilks, Ehrglis, Šchuhfska un Jumprawa, — faukta ari crudelis virgo. Ar scheem 4 leelgabaleem Zamoiskis sewischki wareja lepotees. Winsch bija wihrs ar firmem mateem, bet ar jaunelka spēhku. Sewischki zeeta pilsehta, kuras muhri bija wehl wezaki nekâ pilsmuhri. Tadehl ari taisni pret pilsehtu Zamoiskis wehrša sawus usbrukumus. Ar warona drosmi aisstahwejâs Gillenhjelms. Nisturedams polus, winsch zereja galu galâ fanemt kahdu palihgu no sweedru puses. Kur leelgabali plehsa robus, tur winsch bija pirmais, kas aisstahweja scho tufschu weetu, lihds famehr atkal pazehlâs apzeetinajums.

Te Jumprawas lode šagrahwa prahwu muhra daku. Weens keegelis eewainoja wina pašu deninos. Ufinim pahrpluhdis winsch salima. Wina aisnesa mahšitaja Smekawa namâ. Atsteidsjâs ahrsts Baltasars Pilemans. Šsmelleja bruhszi. Utrada to nopeetnu, bet ne tahdu, kas apdraud dsihwibu. Bet kur nemt kopeju?

Tad peedahwajàs par kopeju 17 gadigà birgermeistera meita Barbara.

Otrà deenà ahrstis atrada Gillenhjelmü gan drufku atspirgufchu, bet ar ftipru karstumu. Winfch bija redsejis fapni. „Schis fapnis mani loti nomoza“, tà winfch teiza. „Es redseju muhrus fagrautus. Genaidneefu gawiles un preeka schahweeni atskaneja wisapfahrt. Mani drofchfirdigee kareiwji guleja pa dalai nahwes murgos, pa dalai wini stahweja tà guhstefni ap mani wifai behdigàm fejàm. Man bija tà, it tà wini fwinetu manàs behres. Tad pee manis atlidoja baltàs drahnàs tehrtis engelis, bahlü, fkaistu feju un gareem, feltkrahfaineem mateem, teikdams man laipni, bet nopeetni: „Tu dsihwosi, bet es mirfchu!“ Tad wifis ifgaisa, tifai istahlèm bija dsirdamas beheru fkanàs.“ Ahrstis luhkoja winu apmeerinat, apfeedams no jauna wina bruhzi.

Pa to laiku istabà eenahza Barbaras jaunkundse, apprafidamàs pehz ahrsta rihkojumeem. „Raugeet!“ ifkauzàs Gillenhjelmüs, peeeldamees gullà, „raugeet, tur ir tas engelis, fo es scho nakti fkaidri efmu redsejis. Wai winam, jo winam drihs atskanès beheru swanès!“ Ahrstis luhdfa winu klufet un neufbudinat neds fawi, neds jaunawu. Tad winfch atfgahja fagatawot flimneekam fables. Bet Gillenhjelmüs newareja aifmirft draufmigo fapni un mihlo engela tehlu.

Uplenfchana turpinajàs bes leelàm pahrmainàm. Leelgabali duhza no weenas un otras pufes. Muhrus ifrautos robus drihs ween fweedri zentàs aispildit. Bet wisapfahrt waldbija truhkums un bads. Gandrihs waj wifà Widsemè, Rurfemè un Jgaumijà bija 15. augustà fchaufmiga naktis falna, kas ifnihzinaja wasaraju, un ari rudseem bija nerascha, jo daschà labà weetà eekuhla tai rudeni tifai otro graudu. Wifa rascha bija jaisleeto fehklai, un maife no meescheem, kas bija noplauti preekfch-laifus, nenogatawojuschees, — schahda maife bija zehlonis daschadàm flimibam.

Rurfemè, fur ari pagahjuschà gadà bija bijusi ftipra

nerascha, un kara pulki bija isnihzinajuschi baribas at-
 likumus, — tur behdam nebija ne gala, ne malas. Usi
 baribas truhkuma ehda koku misas, uhdensliliju un
 lehpju lapu saknes, behrsu un fahrflu atwases. Ehda
 sirgu, kaku, sunu, schurku un warschu gaku, frituschus
 lopus, maitu kaulus un ahdu. Ro wifu neehda aif
 bada! Bet kad ari schee behdigee baribu furogati wairs
 nebija dabujami, tad sahka raft lihkus no kapeem, pa-
 fahrtus noseedsneekus rahwa no karatawam, nesen ka
 nomiruscho lihki tika sakapati un sagatawoti ehdeenam.
 Bada ahrprahts pawedinaja laudis us schaufmigakeem
 un wisnedabigakeem noseegumeem. Weetejee eedstih-
 wotaji usbruka meschos kasakeem, kas laupija, un apehda
 tos. Tuwu Sehlpilij kahds tehws nokahwa sawus-
 abus behrnus un apehda tos; kahds brahlis apehda
 sawu mahsu; kahds gimenes tehws wifu sawu gimeni.
 Rahda mahte noslepkawoja un iszepa sawus behrnus,
 kas wehl nebija kristiti. Rahda zita mahte apehda 5
 behrnus. Kahds semneeks nosita ihfa laikâ kahdus 14
 zilwekus, eesahlja winu gaku, lai ilgati waretu pahrtikt
 no tas. 4 brahli bija nosituschi 15 zilwekus un tos ap-
 ehdufchi; pehz tam, kad 3 no scheem brahleem bija scha-
 gareem schaufsti un zeetuma fodu iszeetufchi, tad diwi
 no wineem nosita trescho, lai glahbtos no bada nahwes.

Ratrs likums israhdijas par nespehzigu zihnâ ar
 scho bada ahrprahtu un noseegumu. Pat ugunsnahwe
 un staipischana us rata neka nelihdseja. Ta scho nabaga
 semi galigi isputinaja karsch, fehrgas un bads. Wal-
 meeras pilsoni israhdija ahrfahrtigu patriotismu, pee-
 nesdami saweem aifstahwetajeem un tizibas brahleem
 wajadsigo ehdeenu, kas wehl bija uskrahjees no labakam
 deenam. Rahdas deenas wafara, kur sweedreem bija
 jaatfit ahrfahrtigi gruhti usbrukumi, birgermeisteras lifa
 isnest sawu pehdejo wihna pudeli no paqaraba un eede-
 wa to Barbarai, lai aifnesot abeem kara wadoneem, kas
 bija zihnijuschees wisaugu deenu ka ihsti waroni.

De la Gardie luhdsa jaunawu, lai ta usdferot
 wineem weselibas. Jaunawa peelika kausu pee luhpam.
 Tad wina sneedsa to abeem waroneem. Tai azumirkli
 lode to trahpija kruhtis. Jaunawas baltas drahnas

bija faistijufchas eenaidneeku ftatus. Weegli nopuhs=
damàs ta pagihba.

Up winas mirschanas gultu fanahza winas tuwi=
neeki un abi karawadoni. Likàs, ka wifu fcho noflu=
muscho pulkà wina bija weenigà preezigà. „Neraudeet“,
mani mihlee, wina teiza wahjà balsi. „Es sinu sawu
Pestitaju dsihwu esam un aiseju pee Debefu Tehwa, kas
mani mihl un mani aizina sawas godibas walstibà.“
Gillenhjelmš bija zeloš nometees pee winas gultas un
raudadams fkuhpsitija winas bahlàs rokas. „Dsihwo=
wefela, debefchigà buhtne,“ winsch teiza dobjà balsi.
„Waj tad nepeetika, ka mani kopdama isglahbi manu
dsihwibu? Waj tad tew bija ari jaislej sawas firdš
afinis manis dehl?“

Mireja atwehra flehgtàs azis, usstatija winu ar
firfnigu mihlestibu teikdama: „Labprahht mirstu preeksch
tehwu semes un preeksch tewis, tu, mans firdšmihlais!
Dsihwojeet wefeli, juhs mihlee! Es esmu laimiga un
fwehtlaimiga.“ Winas azu ftropsti nolaidàs, wehl kahdi
elpas wilzeeni, un winas fkaista dwehsele aiflidoja us
muhschibu.

* * *

Schaufnigi trakoja karsch ap Walmeeru. Zamoi=
ftis peeleetoja kara wiltibu. Winsch lika stipri apfchaudit
pili, lai pili sawilltu wifus sweedru spehtus. Tai paschà
laikà winsch peepeschi usbruka Walmeeras pilsehtai no
Rigas wahrte puses. Muhri sahka irt un pildit sa=
weem gruwescheem dsilo grahwi. Zelsch poleem bija
fwabads. Sweedri pahrgahja us pili. Zamoištis ee=
jahja pilsehtà kà uswaretajš. Pehz weza paraduma
winsch dewàs us Sihmana basnizu, lai tur slawetu Deewu.
Dauds katolu lihds ar wineem. Bet dascham schis gab=
jeens maksaja dsihwibu, jo sweedri atgainajàs no tuwe=
jàs pils. Post leeleem bareem tuwojàs pilij no Bruh=
weru eelas puses. Tagad wehl pretotees buhtu bijs
neprahtš. Sweedri uswilka baltu karogu. Sahkàs sa=
runas. Gillenhjelmš un De la Gardie prasija, lai lauj
wifem kareiwjeem aiseet ar plandoscheem karogeem un
ar wifem baribas frahjumeem. Sarunu gala isnah=

tums bija tas, ka sweedru karaspēks wareja aiseet netrauzets, bet eerotschi un baribas krahjumi palika pošeem. Tikai 350 sweedri wareja aiseet, jo ziti wisi bija pa dalai nogalinati, pa dalai flimi, pa dalai sakropłoti. Bet tam Gillenhjelmis un De la Gardie palika pošu guhstā, kamehr tos apmainis pret eewehrojameem guhstekneem, kas atrodas Sweedrijas guhstā.

Poli ar dsifu zeenibu šanehma sweedrus, laisdami tos netrauzeti aiseet no Walmeeras. Uri abus waronigos guhsteknus poli šanehma ar dsifu zeenu. Zamoistis šneedsa roku De la Gardie. Bet Gillenhjelmam roku nedewa. Waj tapeh3, ka Gillenhjelmis bija Karla IX. ahrlaulibas behrns? Waj ari tapeh3, warbuht, — ka Karlis IX. no Zamoiska fenat us diwkauju isaizinats bija atbildējis, ka diwkaujas weetā winsch Zamoiskim warot peedahwat nuhjas siteenus? Kas to lai sina? Dehlam bija par to jazeesch.

Tagad Widsēmē sahlās pošu šainneežiba. Jesuiti dabuja pilnu walu. Bet Gillenhjelmis pawadija 10 gadus gruhstā zeetumā, kamehr wina pusbrahlis Gustaws Udolfs, kas pa tam laikam bija peeaudsis, winu atswabinaja. De la Gardie atlaida agrak, lai gan winsch leedsās eet, negribedams atstahť šawu draugu. Sigismunds wisadi lika mozit šawu brahłenu. Lika winu beidsot waschās kalt un pahrwest tumschā, miklā pagrabā. Pat ari seemā leelā šalā nekurinaja Gillenhjelma zeetumu. Beeschu guhstekna garā bahrda, kas nebija masgata uhdena un welaš truhkuma dehl, bija šarmas apflahťa. Weenigi bibeli un daschas katolu grahmataš atstahja winam lasišanai. Bibeli winsch šchai laikā eemahziēes waj no galwas. Neissakamu eepreezu, meeru un spēhku dewusi winam šchai laikā bibeles. Karlis IX. bija miris. Sigismunda leelais pretineeks nebija wairs dsihwajos. Gadijās, ka Sigismunds ar šawu laulato draudseni brauza garām Kawas zeetumam, kur šmata Gillenhjelmis. Rehnineene wehlejš winu redset. Šweda winu us kehņina pawehli zeetuma fehtā. Winsch bija tik wahjšch, tik nonihzis, ka winsch tikko wareja kustinat šmagās dselshu waschās eeflehtās kahjas. Rehnineene luhdsā šawam wihrām, lai atłaujot atnemt

Gillenhjelmam no kabhjâm smagàs waschas. Kad tas bija atkauts, tad fehnineene dahwinaja winam 20 dufatus, lai nopehrfot fehru drahnas, jo wina tehws esot miris.

Gustaws Udolfs, no kura baidijàs Sigismunds, galigi atswabinaja sawu pusbrahli, kuru bija mahziješ mihlet un zeenit jau no behrnibas gadeem. Winsch winu eezehla par brihwfungu, par Widsemes feldmarschalu, par Nowgorodas wirspawehlneeku, par walsts admirali u. t. t. Gillenhjelmš ir miris 1650. gadà. Strengnesas Doma basnizà ir wina kaps. Uf kapa winsch bija pawehlejis nolikt tàs waschas, ko bija nešis zeetumà. Wina draugs De la Gardie pahrdsihwoja winu par diwi gadeem. Tahlu De la Gardie bija nešis sweedru slawu freewu semè.

* * *

Rapeh3 es stahstu ņcho gadijumu iņ firmàs ņenatnes? Lai rahditu jums, ka wiņgruhtakàs behdàs muhsu leelakais eepreezinatajs ir un paleet muhsu Deewa wahrds. Augņchejàs wehsturiskàs ņinas esmu ņmehlis iņ R. Ruswurma rakņta Rigas almanachà no 1871. g. ņhi wehsturiskà aina lai atgahdina mums to leelo laimi, ka drihņtam dsihwot brihwajà Latwijà, — un ka uņ galda mums ir — paldeewš Deewam ari krises laikos wehl — deeniņka maisite. 330 gadu atpakat latweeņcheem bija daudš gruhtaka dsihwe.

2. Lejas = Eninu Kriņhjahnis.

Netahlu no Rauguru muiņchas pee Gaujas malas ņkaiņtà eelejà atrodas Lej-Eninu mahjas. Tur tagad jau gadeem dsihwo weens no muhsu labakeem basnizas darbineekeem. Katru reisi, kad es pee wina brauzu, waj nu deewgaldneekus peerakņtit waj ari zità kahdà amatdariņchanà, katru reisi es apbrihnoju to ņkaiņto weetinu, kurà atrodas wina mahjas. Netahlu ir Gaujas wehri un attakš, kur winsch ņwejo ņew ņiwis wajadsibas gadijumos. Tuwu pee ņcheem wehreem redņamas birņes

un behrsu smalzes. Bet pahri tàm tiffu faskatami ir Gaujas otras malas stahwee krafti. Us Rauguru muischas pusi pazelas us pakalnina jaunee preeschu meschi, kuri, muischas isaudseti, apwij Gaujas eelesas mahjas it fà ar salu wainagu. Lej-Eninu mahjas atrodas eelejâ, netahku no Gaujas malas. Upzeemodams Lej-Eninus, mehš ar šaimneeku tad mehšsam pahrspreeft daschadas draudses leetas.

Mans škats klišt firmajā šenatnē, apstahdamees šweedru laikos. Šweedru laiku šwehtiba ir pa datai ta, ka winos laikos latweeschi šanehma šinamas tešibas. Wini nebija wairs pilnam padoti muischneekem. Šweedru waldiba dewa wineem daschas tešibas. Wini drihšteja muischneekus ari pahršuhdset. Wineem bija šawas „rektes.“ Un šhis šawas „rektes“ drošchi un godam ir ismantojis Lej-Eninu šaimneeks Krišchjahnis, kas dšihwojis 17. gadu šimtena beigās. Ššumâ šhe gribu šneegt par winau kahdas šinas.

Lej-Eninu Krišchjahnis klauschu weetâ bija usnehmees muischas kaleja un šwejneeka amatu. Rauguru muischu toreis waldija arendators Šerngrošs. Winam Lej-Eninš lahga nepatika. Ššot špihtigs un meligs zilwešs. Wairak reišes esot winau šakaitinajis, kas launu eespaidu atšahjis us wina, Šerngroša, wahjo wešelibu. Tadehl Šerngrošs greeschas pee šehnina weetneeka Štrofircha Rigâ, lai atlauj pahrzelt Krišchjahni us Žempu Mageem. Upšuhšsiba ir tif gudri fashahdita, tâ ka jau pehž pahris deenâm nahš atlauja pahrweetot Krišchjahni us Magu mahjâm, kas tagad wairs naw atrodamas zempeneeschos. Bet jaunâ weeta bija dauds nabadšigaka par pirmo. Magu mahjâs bija apšehtas rudšem tifai 8^{1/2} muzas weetas, kamehr Lej-Eninos 14 muzu weetas.

Krišchjahna šaime pastahweja no 13 zilwešem: 3 dehleem un 3 meitâm, wedeklâm, masbehrnu, šewas tehwa, šewas mahtes, kalpa un ganu meitas. Winam bija 4 labi širgi, 1 šehwe, 3 wehršchi, 10 šlauzamas gowis, 7 jaunlopi, 8 teli, 5 auni, 16 aitas, 6 jehri, 3 fasaš, 4 kasleni, 15 zuhkas un šiweni. Labibas winam bija 135 puhru, linu 5 podi, kanepaju 2 podi, apinu

20 podi. Tã fã fainneeki toreis drihffsteja darinat alu un tezinat degwihnu, tad winam bija 2 katli, weens alum, otrs degwihnam. Uri 4 stikla logus winsch aifweda lihds uf Mageem. Bet Eninos palika bes tam 14 muzu weetãm wehl 12 muzas leels seemajs. Bet Rempu Jahnis, kas biju Krišchjahni apmelojis pee Gerngrofa, tagad dšihwoja Eninos.

Krišchjahnis newar un newar aismirst, ka winam notifušĩ netaišniba. Winsch greesčas pee generalgubernatora Schopa ar luhgumu, atzelt winu atpakał Eninu mahjãš. Bet no Rigas pahrnahkufchu, winu pahrsteids Gerngrofa dušmas. Gerngrofs leel winu un 2 no wina dehleem faištit un pehrt. Tad Krišchjahnis dodas tablã zelã uf Stokholmu, kur walda semneeku draugs Karliš XI. Winsch eefneeds karalim garu apfuhdsibas rakstu. 15. septembri kehnišch paraksta pawehli generalgubernatoram, ismeklet Krišchjahna leetu un dot winam, ko taišniba praja. Kehnišch pawehl lai gahdã, ka Krišchjahnim, wina fuhdsibas dehl, pahrestiba nenoteek.

Bet nu Gerngrofs eefneeds generalgubernatoram 11 lappušeš garu fuhdsibas rakstu pret Krišchjahni. Tur ir šarindota wefela rinda nedarbu, ko ešot išdarijiš Krišchjahniš. Wišpirms winsch muiščas lopu gani daušidams pahršitiš leelu kluhgu. Uhdminim Kašparam Pindingeram pee pahrzeltuweš pahri Gaujai ufbružiš ar lamu wahrdeem un draudeem. Naw klaufijiš mahžitajam. Medijiš muiščas robeschãš. Aprunajiš Gerngrofu pee mahžitaja, kas tad šawufahrt arendatoru apfuhdsejiš superintendentam u. t. t. Generalgubernatorš wišu to išlašijiš leedsas Krišchjahni aištahwet. Šas noteek 1693. gadã.

Jau nahkamã gada wašarã Krišchjahniš pa otru lahgu dodas uf Stokholmu. Še nu Krišchjahniš panahł taišnibu. 27. sept. 1694. g. kehnišch pawehl generalgubernatoram gahdat par to, lai Krišchjahniš tiktu atpakał šawã dšimtã mahjã. Ur 30 širgeem muišcha winu bija reiš aifweduši — un atkal nahzãš ar 30 širgeem wešt winu atpakał. Rahds preeks un kahdas gawilleš nu pahnehma Krišchjahni un wišu wina šaimi! Gern-

grofs bija uswarets un Kempju Jahnim bija jasteidsas,
tā teef prom!

Rekte bija palikusi rekte.

* * *

Rapeh3 atstahstiju sheit Lejas=Eninu Kriščjahna
zihnas gaitas? Waj tadehl ween, lai eepashttinatu
lasitaju ar muhsu fenatni? Mans noluh3s bija zits.
Es gribeju rahdit, tā latweefchi jau firmā fenatnē ir
zeenijuschki un aistahwejuschi sawas teefibas. Tahds
teefibu aistahwetajs bija ari Lejas=Eninsch, kursch wehl
1707 g. minets tā taisnibas mekletajs sawa dehla dehl,
kas bija nodots semes milltschos. Toreis Kriščjahnis
bija jau tuwu pee 70 gadeem. Bet sawas teefibas
winsch aistahweja ar warona drofmi. Bet jau 3 gadus
wehlat mehri3 aifrauj wifus Lejas=Eninu eedsihwotajus.
Uri Kriščjahnis ir kritis ar wifu sawu faimi. Kur nu
palika wifas teefibas? Nu bija janah3 us Lejas=Eni-
neem zitai dsimtai. Nu wifam teefibam bija gals.

Bet waj tad mums naw ari paleekamas teefibas —
tahdas teefibas, ko neds teefa, neds laupitaji, neds war-
mahkas, neds mehri3, neds nahwe mums newar atnemt?
Jr gan mums tahdas. Tās ir Deewbehrnu teefibas.
Un tās buhs pasinis ari Kriščjahnis. Winsch sawā
fuhdsibas rakstā kehnam atfauzas us Deewu, kas
winam palihdsejis zaur gadu gadeem uskopt Eninu
mahjas. Schis teefibas negahja wis sudibā Krišč-
jahnim. Tās winsch patureja ari tad, kad skaitstajās
Lejas=Eninu mahjās eeradās schaufmigais mehri3.

Schis teefibas neefam pirkuschki ne par sudrabu,
ne feltu. Tās neefam mantojuschki neds eeguwschi
paschi zaur sawu darbu. Tās mums ir pelnijis un
eeguwis muhsu Pestitaj3. Winsch nahwes zihnā ir
zihni3ees dehl schim teefibām. Kristibā tās efam faneh-
muschki. Waj schis teefibas zeenijam un aistahwam
wairaf nekā wifas zitas teefibas? Grehku peedoschana
un muhschiga dsihwiba — tahds ir scho teefibu fatur3.
Muhsu pilsonu teefibas ir debefis, no kureenes meh3
ari fagaidam sawu Rungu un Pestitaju! iffauzas apu-
stulis Pawils. Sargafim schis teefibas! Tad meh3

preezigi un stipri warefim turpinat fawas gaitas lihds
dshwes deenas dseest, — lihds muhschibas aufma aust.

Waj mums to neatgahdina ari Lejas-Chinu
Kriſchjahna zihnas gaitas? Eš domaju gan.

3. Stangaku Jekabs.

Hernhutes archivos atrodams „Dshwes stahsts
weena Jesus mihlotaja muhsu semmê, kam wahrds bija
Jekabs Stangel. Tas peeminnehts Jekabs Stangel
pats no jawa dshwes gahjuma tahdu sinu rakstos
falizzis fazzidams: Eš pirmâ maijâ 1722. gaddâ Wid-
semê, Walmeeras basnizas draudsê eefsch Stangaku
mahjas esmu peedsimmis.“

Tâ fahkas Stangaku Jekaba pašcha usrakstaitis
dshwes stahsts. Tâ tã man naw bijusi isdewiba pašcham
lasit ſcho rakstu, tad ſchi raksta ſawillumu ſneedsu pehz
H. Enfelina grahmatas par Walmeeru.

Jekaba wezaki bija godigi un deembijigi laudis.
Mahte winu mahza lasit un winsch ſawukahrt ſawus
jaunakos brahlus. Prahwests Neuhausens winam us-
dod ismahzitees galwas gabalus un dauds dseefmu.
Par zihligu mahzishanos prahwests winu usteiz un
apbalwo. Wina wezakais tehbrahlis ir Stangaku
mahjas ſaimneests. Tas tad ari leet Jekabam ſweht-
deenas no ſprediku grahmatas preeſchã lasit. Jau
11 gadus wezu tehws ſpeesch winu pee gruhtheem dar-
beem. Kad winsch noguris wakaros pahrnzhis aif-
meeg pee wakara luhgſchanas, tad tehws to pahrmahza
ſiteeneem. 15 gadus wezu Jekabu atdod audeju amatã.
Gruhti winam nahkas tur strahdat, jo winu nodarbina
pee ſmageem lauku darbeem.

Up to laiku Walmeerã eerodas pirmee Hernhutes
brahli un to pulkã ari Buntebarts. Tas eerihkoja
Walmeeras muischã ſkolu jauneem latweeschu puischeem.
Gribeja tos ismahzit ſkolmeisteru amatam. Jekabs,
gaismas ilgu dshits, dodas pee Buntebarta. Winsch
ſaka: „Muhscham es nepeemirſichu to ſwehtigu bau-
dichanu, kad es ſcho mihligo zilweku dſirdeju, tã winsch

to jauku dseefmu „Alf, gaisma apgaismo“ dseedaja un pehz tam wīnu isskaidroja.“ Neraugotees us leelo at-tahlumu, Jekabs nahkoschā swehtdeenā atkal dodas pee Buntebarta.

16 gadus wezam Jekabam jaeet wakarina mahzibā pee draudses mihlā mahzitaja. Tur mahzibas behrnus pulzē mahzitaja palihga Barlacha namā, diakonatā, kur peemahjo ari Jekaba eemihlotais Buntebarts. Jekabs preezajas, ka nu dabūs wīsu nedelu ar teem mihleem wihreem kopā dsihwot. Bet jau otrā deenā wīnu un wehl daschus zitūs weseligus puischus aizina us Muhr-muischu, lai muischas junkurs tur isfraudsitu, kusch no wineem leelam fungam Peterpili deretu fulainos. Gan mahte wīnu mahza flehptees, bet walti. Jau wakarā wīnu fahds junkara suhtis zilweks nowed us muischu, kur junkurs winam prasa, waj wīnsch tas wehweru sellis, kas mahkot tif mudigi skreet. Nu Jekabu un wehl zitūs trihs puischus eeswehti nn aiskuhtha us Peterpili. Birms tam Jekabs wehl atwadās no Barlacha un Buntebarta. Wehl wīnu apraug Andulu Peters, seminara audseknis, kas wīnu mihleem wahrdeem eepreezina.

Peterpili wīsus ischetrus puischus nowed us kei-sara pili pee Kursemes leelkunga Birona, kas tur mahjo. Jekabs raksta: „Wīnsch it mihligi un laipnigi apru-najās ar mums latweeschu walodā un wiswairak ar manim, jo tas mihlais Deews manu firdi eedroschinaja, ka es schin augstam, leelam fungam bes bailēm wareju atbildet. Pee wiseem wīna wahrdeem es nomaniju, ka wīnsch laipnigs bija un drihs mana firds wīnu eemih-loja, un man bija preeks winam kalpot, jo ari wīnsch us manim labu prahtu tureja“.

Tiktahl Jekaba pascha usrakstītais dsihwes stahstis. Jekaba leelā auguma un wīna labās usweschanās dehl, Bironš wīnu labi eeredseja. Bet leelas skree-schanas dehl Jekabam beeschi usnahk „gauschas wah-jibas un slimibas.“ Wīna eepreezinatajs ir Jaunā deriba un dseefmu grahmata. Leelkunga durwju preekschā stahwot wīnsch tanis lasa ar leelu dedsibu. Kad Jekabs jau diwus gadus leelkungam kalpojīs weenteesibā un firdskskaidribā un wīna kruhtis zaur stipru skreeschanu

zeetufchas, tà fà winam jafplauj afinis, leelstungs winam iffneeds brihwgrahmatu, ar kuru winsch war eet, fur tam lih. Nu winsch dodas uf Walmeeru pee fawa mihlà drauga Buntebarta, fur paleef 5 gadus, pehz kam ar fawu brihwgrahmatu dodas uf Wahzsemi, apraudsit to „zeenigà grafa leelkunga Zinzendorfa eezeltu Brahlu draudsi.“ Tur Marienbornà winu usnem brahlu draudsê, pehz kam winsch ismahzàs seepju wahritaja amatà, tad apmetas Hernhutê.

Wina karstakà wehleschanàs ir fluht par draudses dsihwu lozell, kas redsams no wina grafam Zinzendorfam rakstitàm wehstulèm. Weenà no tàam winsch faka: „Nu jau 10 gadi pagahjuschi, fa es par brahlu draudses beedri usnemts, bet es pee sewis fajuhtu, fa es wehl tahds neesmu, fa tas Rungs buhtu warejis par mani preezatees . . . Teeschàm es wehletos, fa es lihds fawam kapam manam Rungam un Pestitajam par godu dsihwotu un allasch eefsch wina taptu atrafts.“

Jekabs apprezas fawà 45. dsihwes gadà. Laulibà winsch nodsihwo 28 gadus labà meerà un weenteefigà mihlestibà. Pehdejos dsihwes gados winsch nespehj wairs dsirdet. Kurlums winu aiskawè Deewa namà fawu firdi ar Deewa wahrdeem eepreezinat. 5. maijâ 1801. gadà winsch aiseet Deewa meerà 79 gadus wezs.

* * *

Ro mahzamees no schi Deewa behrna? Ween mehr no jauna, fahkot jau no behrna un jaunekla gadeem wina dsihwes gaità lauschas zauri Kristus deewischkais mudinajums: Dsenatees pa preefschu pehz Deewa walstibas un pehz wina taifnibas, tad jums wifas schis leetas taps peemestas. (Mat. 6, 33.) Jau fà masz puisens winsch preefschsihmigi uffaka pahtarus un dseefmas prahwestam Neuhausenam. Waj wina firds neatweras Deewa wahrdam fà roschu pumpurs faules staru sweikàm? Wehlfakais audeju mahzeflis mehro garo zehu no Stangaleem lihds Walmeerai, lai waretu noklausitees brahla Buntebarta mahzibàs. Teeschàm, tàs nebija wis ween gaismas ilgas — tàs leelà mehrà bija ari ilgas pehz Deewa. Tàs bija tàs paschas

ilgās, par to dseed Korus behrni: Rā breedis brehz
pehz uhdens upēm, tā mana dwehsele brehz at, Deewš,
pehz Tewiš! (Daw. df. 42, 1.)

Labi apgahdatais jauneklīs Pēterpili nepadodas
wiš leelpilsehtas kahrđinaschanām, kas drošchi ween
draudeja ari dšimtszilwefam, ari leelkunga Birona labi
eeredsetam ūlainim, — bet wiņsch klusina ūwas sirds
ilgās Jaunās deribas lasišchanā un eemihlotā dseesmu
grahmata ir winam tā koschs puku dahrsš, kur wina
gars war pastaigatees un pluhkt tur koschus seedus.
Winu, dšimtszilwefu, kuru kungs wareja pahrdot waj
išmainit par medibas ūni, — ūweiz brihwibas stars.
Bet wiņsch ūawu brihwibas grahmatu, to leelstungs
winam dahwajis, neišleeto wiš kapitāla waj nekustamas
mantas eegahdaschanai, — bet zelumam us to weetu,
kur Deewa gods atskan, — us to weetu, no kureenes
ari latweeschu tautai bija pluhduši ūwehtiba pehz ūweh-
tibas. Scheit bijuschais kurjers eemahzās jaunu amatu —
seepju wahritaja amatu, — lai strahđajot ūchai amatā
waretu muhschu nodšihwot Hernhutē.

Rahds wehlejumees, kahda doma wišspilgtaki iū-
zelaš wina grasam Zinzendorfam rakstītā wehstulē? —
Tā ir ta doma, taš ir taš wehlejumees, tapt reis par
zeenigu lozekli Kristus draudsē, par ihstu beedri Brahu
draudsē, lai Kristus waretu par wina preezatees. Da-
schadi amati winam bijuschī, bet pahri wišem ūheem
amateem pazelaš wina warenās Deewilgās. Maises
pelnamais amats wina newar atturet no Deewa. Tapt
par ihstenu draudses lozekli ir wina gaischās ilgās,
Waj te naw to pahrdomat ari muhsu laiku zilwefam?
Rahdi tad mehš ešam draudses lozekli? Waj zauri
muhsu maises pelnamam amatam ūneedsas leelais,
muhschigais Deewa walstibas darbs? Waj tuhkstofchu
tuhkstofcheem no mums neatskan par weli Kristus leelais
aizinajums: eja juhs aridsan wihna kalnā, un kas
nahkas, to juhs dabuseet? (Mat. ew. 20, 7.)

Daschs pat ūawu gadskahrtejo nodewu aismiršt
makat, lai gan wiņsch labi ūina, tā walstis atšawinajusi
bes kahdas atlihdšibas basnizas ihpašchumus, — un
basnizu uskopt un ehkas ušturet kahrtibā ir draudses

lozeku peenahkums. Bet pahri schim peenahkumam fneedfas tatschu muhschibas peenahkums.

Mums leekfunga preekschistabâ naw jastahw, tur tikai flepschus wareja lasit Jauno deribu un dseefmu grahmatu. Mehš to waram darit brihwi fawos namos, jawâ dsimtajâ semê. Bet waj mehš to daram? Waj muhschiba eeschalz zaur swehteem raksteem muhsu d ihwes gaitâš? Waj tâš pazelaš muhschibas aufmâ?

Waj atdsimst latwju raksturi zaur Deewa Gara spehku? Waj Deewa garš iszel is pelekâ puhla sew laudis, darinadams un weidodams no teem personibas; fas ir sew un ziteem par swehtibu? Bet Skanga ku Jefaba dsihwes stahsts runâ us mums wehl scho baltu deenu. Winâ mehš fastopam gaischu latweescha personibu, kuras swehtiba steepjas pahri gadudesmitem un simteem. Seescham swehtiga ir wina peemina. Gribetos, lai ari schi dsihwes gaita us mums runatu par dsihwes swehtibu, par dsihwes mehrki, par muhschibu.

4. Rihschu Peteris.

Rihschu Peteris rakstija 1744. gadâ grafam Zinzen-
dorsam us Hernhuti:

„Man arween ta deena stahw dsihwâ atminâ, tur tu gahji pa Walmeermuischas laukeem, man roku dewi un smagi nopuhtees par Latwiju.“ Scheit mehš pirmo reisi fastopam to wahrdu „Latwija.“

Rihschu Peteris ir weena no pirmam latweeschu personibam, fas mums pasihstamas. Winsch patš fastakstijis sawu dsihwes stahstu. Peeminu to ihsumâ pehz S. Enselina teizamâš grahmatas par Walmeeru un apfaimi.

„Rad es eegahju sawâ desmitâ gadâ, es luhdsu sawu tehwu, lai nem mani lihds us basnizu. „Leez mani meerâ,“ atbildeja tehws, „tew naw wa jadsigo drahnu basnizai“. Tad es raudadams greesos pee fas was mahtes, lai ta man palihds, fa es teeku basnizâ. Wina ari gahdaja par to. Un tâ es pirmo reisi pehz sawas kristibas biju basnizâ. Tas bija Marijas pee-

melleſchanas deenâ. Zelu us baſnizu es eewehroju tif labi, ka nu katru ſwehtdeenu wareju noeet turp. Ne-weenu ſprediki es wairs nenokaweju. Mahzitajs bija zentigs bauſlibas ſludinatajs. Sawâ 20. gadâ es kluwu pamodinats un netureju ſewi wairs par zeenigu, ka mani joprojâm apſpihd faulite. Mani pahrnehma tahds nemeers, ka pats wairs neſinaju, ko ſahft, ko darit. Par ſawu ſtahwokli es iſſtahſtiju ſawam mahtes brahlim, kaſ man eeteiza greestees pee muhſu mahzitaja Walmeerâ. Kad es ar winu runaju, wiſch man at-bildeja: „Luhds Deewu, kaſ tewi to nemeeru zehliſ, lai wiſch tew atfal to atnemt.“

Mani wezaki mani nodewa pee kaſda kaleja, lai es pee ta iſmahzitos kaleja amatâ, bet te man atga-dijâs ta nelaime, ka gabals nokarſetas dſelſs uſfrita man uſ kaſju, tâ radot man nedſeedinamu wahti. Pehz tam kad es ſeſchus gadus biju pawadijis pee ſawa meiftara un ſawu nemeeru puſlihdſ peemirſis, generalis Hallarts mani panehma uſ Walmeeras muiſchu.“

Eſhe nu Riſſchu Peteris pelna ſawu maiſi kâ muiſchas kalejs. Generalis Hallarts drihſ pehz tam ir miris. Generaleetes Hallart mahjas mahzitajs atfal modina Riſſchu Petera religioſo dſihwi. Bet lihds ar ſchiſ dſihwes moſchanoſ, moſtas ari wina grehku iſjuhta. Paſtahwigi winu noſpeeſch dſila grehku atſina.

„Tad nu 1738. gada martâ gadijâs, kad es ſawâ kaſtuwê ſtahweju un luhdsu: „Ak, mihlais Peſtitaj, kaut Tu nu man parahditos!“ tad tani azumirkli manâ kaſtuwê eeradâs brahliſ Buntebarts, ſweizinaja mani laipni un praſija man: „Râ nu tew klahjas, kâ tu juh-tees?“ Wiſch redſeja manu apjukumu un ſazija: „Mihlais Peſtitajs ir nahzis grehzineekus ſaukt atgreeſtees, bet ne deewbijigos. Ur grehzineekeem wiſch ir ſehdees pee galda, ar wineem ehdis un aizinajis tos pee ſewis nahft.“ Schini brihdi manas bailes un mans apjukums paſuda it kâ uguns aprihiti. Nokrita manas waſchas, un atmens, man nekustinams, pats no ſewis nowehlâs no manas ſirds. Schis brihdis muhſcham man paliks neaiſmirſtams. Tee bija augſti ſwehtki, kad zaur manu ſirdi riteja moku jehrina aſinis.“

Tagad us laiku nemeers suhd. Bet tīfai us laiku. Tad Rihšchu Peterim uštiz darbu pee neprezeteem brah-
leem. Bet tagad mostas lepnaīs prahšs. „Es zildi-
najos ņewi ar to, ņa nu man ziti jamahza, mana wezā
augstprahšiba pamodās. Es aismirņu patš ņawu postu,
aismirņu to moku Wihru, un mani pahnehma tahda
tumņa, ņa es patš jutos wairaf mozitš ņā pirmš tam.
Neprezeto brahlu kopņhana man tamdehl bija jaatnem.
Bet patš es isbaudiju tahdas bailes un mokas, it ņā
es ņehdetu ellē. Deenā man negahja maifes kumosņ
pee ņirdš un naktiš man nenahza meegš.“

Rihšchu Peteriš luhdš, lai mihlāiš Pestitāiš par
winu apsehlojās un winam peedod. Winšch ņanem
peedošchanu.

„Manā 45. dšihweš gadā man peenahzās appre-
zetees,“ raksta Rihšchu Peteriš. Brahlu draudšē jau
brahli nospreesch prezeschanās laiku un lose isschēir ņcho
ņwarigo gadijumu. Virmajos laulibas gados winšch
dšihwo laimigu dšihwi. Winam dšimst 3 dehl un 2
beitas. Bet tad nahl nelaimē. Seewa padodās dšer-
ņchanai. Peedšihwojiš ņcho postu, winšch raksta: „Tas
man bija gruhti ņajuhtamš, manš garš pagura un kluwa
neņpehzigš. Es uszihīgi apmekleju muhņu mihlo brahli
un tas man norahdija us Pestitaju un eeteiza man
zeestees un pazeest.“

72 gaduš wezš Rihšchu Peteriš ir miriš. Winšch
bija ņpeests ņawas wahjās kahjas dehl kahdu pušgadu
pirmš mirņchanas pawadit gultā. Nekas tad winam
nedarija leelaku preeku ņā brahlu apzeemojumi. Winšch
bija noteiktš Kristus mahzelliš un ņagaidija ņcho no-
teiktibu ari no ņaweem brahleem. Tīfai wina ņewas
dšerņchanas kaiņle peeradinaja winu pazeestees ari ar
zitu wahjibām un grehkeem. Virmo latweeņchu brahlu
pulkā winam peenahkās ņkolmeistara godš, jo winšch
mahzija wahzu brahleem latweeņchu walodu. Sawu
mirņchanas deenu winšch eepreeņch noteiza, usazina-
damš us ņcho deenu eemihlotos brahtuš un mahņas.
Winšch bija draugu un eenaidneeku zeenitš. Leelš
pulkš brahlu un mahņu winu pawadija us pehdejo dufu.
Uri prahwestš Hilde bija klahņ pee wina apglabafchanas.

Winfch leezinaja par Rihfchu Peteri: „Winfch ir bijis ihſts Jeſus leezineeks, kaſ dſihwoja ta, ka patſ tizejis un zitus mahzjis. Eſ wehloſ, ka neween wina behrni, bet ari wiſi tee, kaſ dſirdejuſchi wina leezibu, ſtaigatu wina pehdâs.“

* * *

Rapehz peemineju ſcheit Rihfchu Petera dſihweſ ſtahſtu? Tatſchu newis ween tapehz, lai uſ mums runatu ſenâ ſenatne. Eſmu tai pahrleezibâ, ka Rihfchu Peteris, kaut nomiris, mums daudſ ko war mahzit. Mehſ 20. gaduſimtena zilweki daſchfahrt eſam aiſmirfuſchi noſtahdit ſawu dſihwi Deewa waiga preeſchâ. Ja mehſ to daritu, tad mehſ dſilaki un pateſigaki iſjuſtu un pahrdſihwotu grehka lahſtu. Muhſu tizibaſ dſihwe ir bahlwaigaina niſkulotaja tadehl, ka neiſjuhſtam grehku ſchauſmaſ. Ja mehſ taſ dſilaki iſjuſtu, tad ari preezigaki un ſtipraki iſjuſtu to ſchehlaſtibu, ko Deewſ mums parahdijis eekſch Kriſtuſ Jeſuſ.

Ir daudſ lauſchu, kaſ wahrdu „grehkſ“ gribetu iſſwihrot no ſawas dſihweſ wahrdnizâſ. Tahdeem Rihfchu Peteris daudſ ko waretu mahzit. Winſch dſili iſjutis ſawu grehku, teeſadams patſ fewi. „Eſ nepelnu, ka ſeme mani neſ, ka ſaulite mani apſpihd!“ — ta winſch leezinaja patſ par fewi. Waj ſchahdeem zilwekeem naw teitti Kriſtuſ wahrdi: „Kaſ patſ fewi teeſâ, taſ netapſ teeſatſ?“

Schahdi laudiſ wareni atgahdina muhſu tizibaſ tehwu Luteru, kaſ kloſteri mozidams fewi, paſneedſa ſawam preeſchneekam D. Staupizam ſihmitt, uſ kuraſ bija rakſtits: „Mani grehki, mani grehki!“ Jo ſkaiſtaki tad winam atſpihdeja Deewa ſchehlaſtibâſ rihtſ. Winſch wareja gawilet, ſmeet un deet. Seemas ſwehtkoſ winſch wareja dſeedat:

„Par to eſ loti preezajos

Pat leeloſ, gruhtoſ ſirdſehſtoſ.

Ur wiſeem engkeem dſeedadams:

Deewſ augſti teizams, flawejamſ.“

Schiſ preeſ mums ſchâiſ laiſoſ loti wajadſigſ. Bet beſ dſilaſ grehku iſjuhtaſ mehſ ſcho preeku ne-

fafneegsim. Un pa scho zelu muhs wed ari Rihfchu Peteris.

Ari Deewilgu dsilais awots muhsu laikos ir pa dalai aifbehtis. Bet 10 gadigais Rihfchu Peteritis pasina schis ilgās, kuras winam nelahwa garām laift neweenu deewkalpojumu. Vateizotees schim ilgām, Deews wīnu iszehla is latweefchu pelekā puhla, darina-dams no wina gaischu personibn, pee kuras ispidijās swehtibas wahrds: „Es tewi swehtifchu un tew buhs tapt par swehtibu.“ Weens no tuhkstofchu tuhkstofcheem latweefchu nenofihmigeem indiwideem kluhst gaischa latweefchu personiba, kuras gaisma spihdeja tā bahkas leesma kugeem, kas klist, —

Rihfchu Peteris paredseja sawu nahwes deenu. Reti ir tahdi gadijumi. Somehr isslehgti wini naw. Uskrihtofchi ir, ka ari Samsonu Anna, kura dsihwoja 19. gadusimtena sahuma Walmeeras pagasta un peedereja pee Brahlu draudses, — ka ari schi Kristus mahzelle sanehma sinu par sawu aiseefchanu. Man schteet, ka newis ween nahwes brihdi atklahj dascham Wisufinatajs Deews, bet ari gaischas isredses, lai pazeltu pahraf nogurufchu zensoni un dotu winam jaunū zihnas sparū.

5. Balofchu Jefabs.

„Es esmu dsimis 1788. g. 19. dezembri Walmeer-muischas Kelderu mahja. Mani wezaki zaur sawu deewbijigu dsihwofchanu bija man tā redsami engeli. Wīnu leelakās ruhpes bija, lai ari es mahzitos pasiht un mihlet muhsu mihlu Pestitaju. Wini arween mani skubinaja eet us faeefchanām, wiswairaf behrnu stundās. Bet Deewa behrnu eenaidneeks mekleja kert mani sawā pasufchanas tihklā. Slepni, kur manu wezaku azis neredseja, es jau daschreis ar ziteem preezajos par pasaules preefeem, kaut gan ar bijafchanu. Kad es nahzu pusangu puifchu kahrtā, tad dwehfelu eenaidneeks sahka mani wehl stipraki skubināt us pasaules preefeem, tā ka es gandrihs gribeju atstahst mihlu Pestitaju, bet manu wezaku firfnigas luhgfchanas nelaida man Pestitaju at-

staht. Manas dwehfeles waj grehta behdas sahka mant
speest, un es gribeju atlaht sawu firde saweem kahrtas
kopejeem, bet mana firde bija aisslehgta, es newareju
no firde nefa isrunat un faunejos isteift sawas behdas.
Ur tahdam behdam es steidsos pee Pestitaja, wunu
luhgdam, lai winsch dara walâ manu firde, un winsch
manu luhgschanu shehligi paklausija.

1804. gada Leelâ peektdeenâ es tifu pirmo reisi
baudijis swehrtu wafarinu no mahzitaja Lodera. Mans
tehws toreis mani iswadidams fazija: „Ej, mans dehs,
un luhds mihku Pestitaju, lai winsch tewi swehrti pee
meefas un dwehfeles!“ Noskuhpsitijis sawus mihlus
wezafus, es aigahju weens pats, un ejot us basnizu
man parahdijas tas moku wihrs. Es kritu us waiga
pee semes, raudaju gauschi un luhdsu, lai winsch pee-
dotu manus grehtus . . .“

Sahlat nesefostim Jefaba Baloscha autobiografijai.
Wehribu peegreescham sewischki wina Damastus brihdim.
Kâ winsch buhs prahâ paturejis to weetinu, kur winam
parahdijees „tas moku wihrs!“ Rats kruhmisch, katrs
atmens, kas tur bija, us muhschu deenu eespeedas wi-
nam prahâ. Sche bija winam atgreeschanas un atdsim-
schanas weetina! Sche Pestitajs winam parahdijees.
Sche winsch atdeweess dsihwot sawam Rungam un Pe-
stitajam! Swehta bija schi weeta.

Uri mums ir wajadsihi schahdi atgreeschanas brih-
schi. Un lai ari buhtum kristigi audsinati un labus pa-
raugus redsejuschi sawos wezakos. Lai ar! Schi laika
dsihwe ir tif paschbagata daschadu kaislu un kahrdina-
schanu, ka uswaret war tikai tee, kas ir noteikti isschih-
ruschees par Deewu un par Kristu. Tikai tee. Kad
juhrneeki brauz pahri ekwatoram, schaj linijai, kas schir
muhku semes lodi diwas dalas, seemelu un deenwidu
dalâ, tad wini mehds farihtot us kugu klaja daschadas
fwinibas.

Pahrbrauzot ekwatoru, sah mainitees wis debesu
swaigsnajs. Seemelu dalâ polarswaigsne, bija ta; ap
ko greeschas wis swaigsnes, — bet nu deenwidus dalâ
schi swaigsne, ko nosauz deenwidus krustu, klust zent-

ralswaigsne wisam swaigsnajam. Pawisam zitada pafaulle sweiz no debestim juhrneeku.

Tà ir ari, kad zilweks atgreeschas. Wezais pafaulles uffkats pasuhd, jauns stahjas tai weetà. Wezas wehrtibas grimst nebuhtibà, jaunas, wehl neredsetas wehrtibas, isnirst tai weetà, saigodamas muhschigà gaismà.

Ugrafà dsihwê muhsu paschu „es“ bija ta zentralfaule, ap ko wisš, wisš greeschas un tinas, — tagad dsihwes zentrà stahw Kristus un wina krufts. Ugraf dsihwe noslehdsàs kapu kalninà, — tagad dsihwes mehrkis ir sprauts muhschibà. Ugraf wisas leetas wehrtejam no fawa personigà weedokla, — tagad tàs luhkojam wehrtet no muhschibas weedokla — sub specie aeternitatis. To mums atgahdina Jekaba Baloscha dsihwes stahsts.

6. Samsonu Anna.

Senà Brahtu draudse aizinajusi daschu labu no faweem iszilakeem darbineekeem uskrstit dsihwes gaitu. Uri Samsonu Anna ir klaustijusi schim aizinajumam un ihfi aprakstijusi fawu dsihwi. Schis Brahtu draudses dsihwes gaitas runà us mums jaunà laika latweescheem. Tàs stahsta newis ween par feno latweeschu dsihwi, bet atkauj mums eesfatitees ari scho tauteeschu dsilafàs firschu dsihlès. Mehš redsam Kristu tur atspihdam wisà skaitumà. Rà faultite atspihd austoschà rihtà katrà rafas pilitè, tà schais dsihwes gaitàs atspihd dsihwais Kristus, tas pats wakar, schodeen un muhschigi. Dascha laba muhschibas wehrtiba atmirds schais dsihwes gaitàs. Mehš nolezamees pahr to, apbrihnojам to un wehlamees, kaut ta gresnotu ari muhsu dsihwi un daritu to wehrtigaku.

Paflausifimees, ko stahsta par fawi Samsonu Anna.

„Es esmu dsimusi 17. septembri 1810. gadà. Mani wezati bija fainneeki Walmeeras pagasta Baloschu mahjas. Waru apleezinat, ka wini godigi turejàs tà fristigi nama turetaji ar faweem maifes behrneem jeb faimi. Man un wiseem, kas bija winu apgahdashanà,

wini bija par labu preekšsīhmi. Deews winus bija tīf tahlu šwehtijis, ka wareja labi istikt tai fahrtā, kurā mehš semneeki toreis bijām, kaut gan daschfahrt ari raises muhs peemeleja. Sewischki mihlestiba us Pestitaju bija manam tehnam un mahtei loti dahrga leeta. Wini man jau no pirmās behrnibas par to stahstija, mahzidami mani tam Rungam par godu dsihwot wisaugu muhschu. Newaru fazit, ka tīfai winu mahzibas ween eedarbojuschās us mani: wiswairaf zaur winu pamahzischanu strahdaja pee manas firds Swehtais Gars.

Mahzitees šwehtos rakstus un dseefmas man bija par dahrgu mantu un, wehl behrns buhdama, es daschureis raudaju mihlestibas asaras. Walmeeras mahzitajs Julijs Walteris mani usnehma mahziba un pee pirmajam wafarinam. Wina wahrdi, ko winsch pee eeswehtischanas us mums runaja, atdarija manas gara azis, ka ar preeka un mihlestibas asaram raudadama wareju Deewu luhgt. Ra ikweenam Adama behrnam, ta ari man manos jaunibas gados meefas un azu fahribas daschureis waldfinaja manu firdi, bet walu tas pahr mani nedabuja, jo mans Rungs Jesus pasargaja mani no wisam tahdam leetam, kas buhtu bijuschas manai dwehselei par fahdi un maneem mihleem wezafeem par fahpem. Ta es dsihwoju un pawadiju sawus jaunibas gadus.

Dewinpadfmit gadu weza es eegahju lauliba un, sawu fahrtu pahrmaintot, atwehlejos tam mihlam Rungam. Tomehr mani mozija weena pahrbaudischana, ka no eesahkuma man nebija tīf labs prahts un mihlestiba pee sawa drauga. Bet kad es ar sawam behdam greefos atkal pee mihla Pestitaja, tad winsch dewa manā firdi tahdu mihlestibu, ka es sawu draugu firsnigi mihloju un us zitu newareju fkatitees. Deews apšwehtija muhsu laulibu ar trim behrneem: diweem dehleem un weenu meitinu. Tai mahja, kurā mehš bijām likti ta namaturetaj, mehš allasch warejam usturet sewi un sawejus. Pee mums waldbija ari mahjas meers, ko mehš atfinam par Deewa dahwanu.

1831. gadā mehš tapam usnemti palihgu kamparenzē. Kaut gan buhdami newehrtigi, mehš tomehr sa-

nehmàm to aizinaschanu neleegdamees, ka tas bija ta mihlà Runga prahts, lai mehš kalpotu pee zitàm dweh-felèm. 1836. gada 5. septembri mehš nahzàm us kam-parenzi, kur es ar nolozitu firdi fanehmu šcho deewi-fchfigu kalposchanu. Pehz kahdeem fchetreem gadeem no šcha laika mihlais Pestitajš daschreis runaja manà firdi, ka mans laiks wairs tif ilgs pašaulè nebuhschot. Weenreis behrnu fwehtkos, usskatot fawus trihs behr-ninus, firds man dewa leezibu, ka man fchee behrnu fwehtki laikam gan buhs pehdigee semes wirsù. Otrreis wafaras fwehtkos, zirfuli dseedot, domaju, waj gan wifl wehl par gadu fche kopà buhsim. Trescho reisi tas ga-dijàs bibeles heedribas fwehtkos Raunas basnizà. Kad es šchai basnizai šaziju ardeewas, tad atkal domaju pee fewis, ka šchi nu gan man ir ta pehdigà reise fcheitan preezajotees. Us mahju brauzot, es stahstiju ari sawam draugam šcho gadijumu, bet winsch man tif ar šahpèm atbildeja: „Rà tu nu tà wari runat par aiseefchanu? Kur tad es weens patš palikschu ar teem maseem behr-nineem?“ Nu šahlàs mana garà un gruhtà wahjiba, kas gan pa preefschu bija tà fà weegla, bet pehzak man bija dauds jazeesch. Ur garu gan es wehl efmu sawu mahfu widà, bet meefigi laikam wairs tur nenahfschu. Es aiseefchu tai zeribà, ka atkal weenreis šanahfsim kopà preefsch ta Jehra goda=frehfla, kur tad es ar faweem mihleem wezakeem un behrneem flawesim to Rungu un paliksim pee wina muhschigi.“

Šcho Samsonu Annas dsihwes aprakstu efmu nehmis no A. Wihtola grahm. „Deewa kalnà.“ Annu Balodis ir 1828. gadà apprezejis Walmeeras pagasta Mas=Rihfschu faimneeks Jahnis Samsons. Šchai lau-libà ir dsimufchi trihs behrni: Mahrzis, Jahnis un Anna. Mahrzis ir miris, basnizas wezafais buhdams, Mas=Rihfschu mahjà 1921. gada 16. aprili. Es efmu winu apglabajis. Bet wina mahte Samsonu Anna, kuras dsihwes gahjumu augschà lasijàm, ir teefchàm agri mirusi. Wina mirusi 1842. gada 15. junijà, 32 gadus weza, atstahdama trihs masus behrnus, no kureem Anninai bija tikai trihs gadi un wezafam Mahrzim 12 gadi.

No Samfonu Annas mehs dauds fo waram mahzitees. Waram mahzitees no winas ustizet Deewam ari sawas gimenes intimas leetas. Wina newareja mihlet sawu wihru, bet winas luhgschanai tahds panahkums, par fo mehs waram brihnitees. Wina pascha sala dsihwiba buhdama nesa sawu meefas wahjibu palahwiba us Deewu. Par laut kahdu kurneschanu winas dsihwes apraksta naw runas. Wina paredseja sawu nahwi, bet neisbijas no tas. Wina zereja ar saweem behrineem un wezakeem satiftees ta Jehra goda-trona preekscha. Wisas tas ir ihpaschibas, kuru dehl wina pelna muhsu laiku lauschu eewehribu un zeenibu.

Mehs godam peeminam Annu Samfonu.

II. Ainawaš no tagadnes.

1. Aulfmina.

Peē manis peenahza kahda ſchehlfirdiga dwehſele, luhgdama, lai eš nahſot kriſtibāš. Ešot jakriſti 4 behrnt uš reiſti, wiſi weena tehwa behrni. Wezaki dſihwojot žiwillaulibā.

Apjautajoš, kaſehž wezaki paſchi nenahſ peeteift kriſtibāš. „Ko nu wezaki“, luhdſeja atnehma. „Tehwš jau ne par ſo newehlaš, lai behrnus kriſti. Mahte gan atlauj, bet tehwš ir tam pilnigi pretim.“

„Bet kaš tad nu ihſti ir taš ſauzejš, kaš mani ſauž kriſtibāš, ja tehwš ir pretim un mahte tikai atlauj?“ eš jautaju. „Eš ešmu preeziš nahzejš“, eš peebildu, „bet man wajađſiž pilnteeſiž aizinatajš, jo uš Juħſu luhgumu ween wehl nedriħſtu kriſtit ſchoš behrnus. Likumš man to leedſ.“

„Aulfmina ir ta ſauzeja, mahžitaja kuņģš, Aulfmina“, aizinataja man atbildeja.

„Kaš tad ir ſchi Aulfmina?“

„Weena no teem tſchetreem behrneem. Wina guſ tagad uš ſlimibaš gultaš un, laiſam, waiš nezelfeēš.“

„Žiſ weza tad wina ir, un kaš winai ſait?“ eš jautaju.

„Winai buħš ap 12 gadu. Wina apmeklē pa=matſkolu. Wina ir ſaſlimuſi ar plauſchu tuberkuloſi un pehž ahrſta ſinām winaš deenaš ir ſkaititaš.“

„Labi,“ eš atbildeju, „eš winu kriſtiſchu. Bet furā laiſā?“

„Tā ap ſeſcheem wakarā, jo zeram, ka winaš tehwa tad nebuħš mahjā.“

„Ap ſeſcheem wakarā eš gan newareſchu buht,“ eš atbildeju, — „jo man jaaiſbrauž uš Rigu. Suhtſchu ſchai gadijumā ſawu palihgu.“

Bet driħſ ween eš apkeħroš: Labaſ atliſchu Rigāš brauzeenu, jo, kaš ſina, — warbuht pa kriſtibu

laifu eerodas tehws un israida manu palihgu no istabas. Mani, kà tautas weetneeku, — winsch neeedrofschinasees aistift. Es eeschu pats!

„Bet luhdsu pastahsteet man fo par Aufminu, kas mani aizina. Wina nu gan naw pilnteesiga aizinataja, bet — — —“

„Ir gan pilnteesiga aizinataja,“ — B. kundse man atbildeja. „Lai wina pehz gadeem naw pilnteesiga, bet fawas tizibas stipruma un leeluma pehz ta ir loti pilnteesiga. Aufmina Juhš aizina. Wina pastahw us to, ka Jums jafristi wisi 4 behrni. Seem wiseem jaapstahjas ap winas gultinu un jasanem kristiba. Un winas brahlitis un mahsina ir meerà ar to. Waj tas Jums nepeeteef, mahzitaja kungs?“

„Peeteef, pilnigi peeteef,“ es atbildeju, „kad Aufmina fauz, tad jaeet. Noseegums buhtu schein neeet.“ Prahtà nahza wahrdi: no behrninu un sirdamu mutes es flawu fataifischi. Mat. 21, 16.

„Safat man,“ es jautaju B. kundsei, „ar fo gan istkaidrojams Aufminas noteiktas luhgums?“

„Warbuht ar to, ka Aufmina bijusi kahdas reises muhsu swehtdeenas skola. Tur ta dsirdejusi par Kristu. Dsirdejusi wina aizinam: Laideet behrninus pee manis un neleedsheet teem, jo tahdeem peeder Deewa walstiba. Mark. 10, 14.

„Warbuht,“ es atbildeju, „tahdà gadijumà atkal wehrojama swehtdeenas skolas augstà nosihme.“

„Bes schaubam, bet lai nu waj kà. Aufmina fauz, un mums japasteidsas, jo winas zeeschanam drihs war peenahft gals. Us redseschanos pee Aufminas.“

B. kundse aifgahja.

Noteiktà laità es eerados masà augschistabinà, fur guleja Aufmina. Masa kà sahršs bija schi istabina, faila nabadfiba rehaojās wifos faktos. Bija fanahzis masš pulzinsch lihdsjuhtigu un sinkahrigu lauschu. Wina tur guleja sawà gustinà. Winas tuwumà es wehroju winas maso brahliti un diwas mahsinas, no kuram weena bija wezaka par Aufminu. Uri mahte bija flaht, un diwas swehtdeenas skolas skolotajas, kas bija sinu fanehmuschas par schim kristibam. Aufminas azis lee-

šmojās augsta drudšča dsirkšteles. Bet zitadi ta bija pilnigi meeriga un gaischâ apsinâ. Wina peezehlās gultinâ un raudsijās mani.

„Waj tu, Aufmin, wehleeš, ka tewi kristiju?“ es jautaju winai.

„Ja, es to gribu,“ wina noteikti atbildeja.

„Waj tad tu mihli šawu Pestitaju?“

„Ja, es winu mihlu,“ škaneja noteikta atbilde.

„Waj tewi ween lai kristiju, jeb wehl kahdu?“ es jautaju tahlak.

„Mani ween ne. Jums jakristi ari wini,“ Aufmina teiza, aifrahdidama uf brahliti un mahsinu. Winas wahrdoš bija tahda noteiktiba, it kâ šche leeta grositos ap dsihwibu un nahwi.

„Jums jakristi wini ar!“ wina wehl reis noteiza.

„Bet kadehl tad, Aufmin?“

Wina nogrima dsilās pahrdomās. Negribeja un negribeja raifitees no luhpām tas škaištis mihlestibas seeds, kas firdi tai bija usseedejis. Newareja un newareja isteikt to, kas tik dsili firdi bija eefaknojees un kas wahrdoš isteiktos tā: „Es winus wifus tik loti, tik loti mihleju, ka newaru winus atstahst bes Kristus šwehtibas, es gribu winus šatikt reis muhschibâ pee šawa Pestitaja.“

„Saki tatschu, atbildi taf mahzitajam“, daschi no apfahristahwošcheem winu mudinaja. „Saki tatschu.“

Tas galigi apmulfinaja flinneezi. Baks winai aprahwās. Lai isbehgtu lauschu prašchnašchanai, wina ahtri atbildeja:

„Wini te brehz un fleeds ap mani un meera naw.“

„Bet waj tad tu zeri, ka pehz kristibas wini wairs nebrehš un netrauzēs tewi?“

„Netrauzēs,“ Aufmina mechaniski atfahrtaja it kâ raudsidamās nefasneedsamās tahlēs. Winai bija isdeweēs lauschu preešchâ šlehpt šawu dsilo, dsilo mihlestibu uf brahliti un mahsinām.

Šchahdas kristibas es wehl nekad nebiju peedsihwojis. Es kristiju mireju. Es kristiju uf augšamzelščanos un dsihwibu. Es isjutu tuwu esam muhschigo Deemu. Majestatiskâ godibâ bija peerahdijusees behrna

leelâ tijiba. Prahtâ man nahza wahrdi: Pateesi es jumš ſaku, ja juš neatgreeschatees un netopat kâ behrni, tad juš nenahſſeet debefu walſtibâ. Mat. 18, 3.

Behrnus nokristijis es atſtahju maſo, tumſcho, nabſigo iſtabu. Bet tur palika Jeſus un wina mihlais behrnš. Ubi tur palika ſchai ſemâ, nabadſigâ mihtnê. Otrâ deenâ ap to paſchu laiku, kad Auſminu kriſtijâm, wina mira. Rahdâ ſkaiſtâ ſwehtdeenâ winu apglabajâm. Es runaju par wahrdeem: Laiheet toš behrninus pee manis un neleedſeet teem!

* * *

Igi prahtâ man paliks Auſmina ar ſawu leelo tijibu un mihleſtibu.

2. Nepahrtiſtojama plaiſa.

Raut fur Gaujaš malâ pazelaš zehls, jauns namš. Burwiš ſkats atklahjaš no ſchi nama, ſkatotees pahri Gaujaš lihtſcheem un ſilajeem Gaujmalas ſileem. Ap paſchu namu pazelaš pilarweidigi ſmailas apſeš, kaš pawafara pluhdu laiſâ daſchreiſ dšili eebriđuſchaš Gaujaš pluhdoš. It kâ gawiledamaš tad taš pazelaš ſawâ pirmâ ſakojumâ pahri pluhſtoſcheem uhdeneem. Tad daudſreiſ laſtigala tur apmetaš un trihžina gaiſu ſawâm jauſâm dſeeſmâm. No otrâš puſeš jauno namu apwii ſkaiſtiš ahbelu dahrſš. Daſchu labu reiſ wehrdameeš ſchai ſkaiſtâ Gaujmalas ainawâ eſmu domajiš: Ziſ labi tur dšihwot tai ſkaiſtâ namâ! Kad pawafaroš leduš eet brahſdameeš garam ſchim zehlam namam, — ſteigdameeš uš juhru, tad — no ſchi ſkaiſtâ nama atweraš ſkats, kaš war eeroſinat pahrdomaš par jonojoſcho laiku, par dšihweš iſnihžibu, par muhſchibu. Un kad pirmâš ſeedona deenâš ploſti ſahk peldet un naktiš winu ugunſtinaš ſpihd kâ ſilgani blahwi rehgi uš Gaujaš wilæeem, tad atfal atweraš burwigas ainaš, kurâš noſſatiteeš ir patihkami.

Bet ſchobrihd tur tai namâ nepeemita laime. Tur jau ilguš mehneſchuš wahrga kaħda nabaga zeeteja,

ſagaididama atſwabinaſchanas brihtinu. Ta bija nama mahte pati. Eš gahju pee winas deewmaſſiti ſneegt. Durwis man atwehra winas maſaiš 12—13 gaduš wezaiš ſehnaiſch. Neiſſakamaš ſahpes atplaitſnijāš nama mahtes iſmozitā bahlajā ſeajā.

Runajām par zeeſchanām wiſpahari un par zeeſchanu noſihmi. No filoſofiſtā weedokla zeeſchanu problema ir muhſchigi noſlehpumaina. Kaš lai uſmin ſcho mihflu? Kaš lai dod ſcheit gaiſchu noteiktu atbildi? Kā lai ſaſtano zeeſchanas ar Deewa taiſnibu un mihleſtibu? Jau ſjabš moziſees ap ſcha gruhtā jautajuma atriſinaſchanu. Un teeſchām, wiſch guwiš ſkaidraku, gaiſchaku atſinu par zeeſchanam. Zeeſchanas naw wiš ween ſodš: tāš war buht ari pahrbaudijumš. Deewš pahrbauda ſjabu zeeſchanām, bet wiſch neſoda to. Zeeſchanu jautajumš ir nodarbinaiš tahduš dſiluš garuš, kaħdš bija Buda. Buda atrada zeeſchanāš tikai ſodu ween. Mehš zeeſcham par to, ko grehkojuſchi muhſu ſentſchi. Tadehl mehš eſam padoti neſcheligam „Karma“ likumam. No zeeſchanām un no ſchim gruhtajām zeloſchanām zaur ſwehru un zilweku meeſām muhš reiſ atſwabinaš ſwehtlaimigā Nirwana. Newiš droſchi pretim eet zeeſchanām, palahwiſā uſ Deewa mihleſtibu, — bet iſbeht zeeſchanām zaur nogremdeſchanoš ſewi, zaur nomirſchanu ahrpaſaulei, — tā mahza wiſleelaiš auſtrumu gudraiš. Uſ kloſtera dſihwi wiſch aizina. Un tomehr ſjabš gahjiš weenu ſoli tahlat par Budu. Zeeſchanas dauſdoš gadijumoš ir tikai pahrbaudijumš. Uri leelaiš filoſoſš Kantiš newarejiš paet garām gruhtam zeeſchanu jautajumam. Behz wina domām mums ir japrafa (japoſtulē) muhſchiga ſwehtlaimiba teem, kaš moralifki dſihwodami ir ſchai dſihwē zeeuſchi. „Japrafa“, — bet ſchi praſiba wehl naw droſcha preeziga tiſiba. Par ſcho tiſibu Kantiš patš leezina: „Tiſiba, kuru mehš uſſtatam tā ſwehtu noſlehpumu, nerunā preti prahtam.“

Par ſcho tiſibu eš runaju ar ſcho wahrgo nama mahti, kaš bija likuſi mani ſaukt. Eš runaju par tiſibas augſto noſihmi. Tiſiba ir taš organš, ir tāš rokaš, ar ko mehš Deewu waram twert, waram iſjuſt un pahr-

dsihwot Deewa flahthuhntni. Ro pahrdomu zelâ nespehjam, to spehjam tizibas zelâ. Zif netaisni tas ari buhtu, ja Deews atklatos tikai filosofeem! Tahdâ gadijumâ Deews pats wainagotu kapitalu, jo tikai bagateem ir laiks un lihdselki eegremdetees filosofijas dsilumos. Bet Deews ir peeejams wiseem tizibas un luhgschanas zelâ.

Tizibâ mehš aptweram, ka teem, kas Deewu mihlo, wifas leetas nahk par labu. Uri gruhtâs zeefchanâs flehpjas kahda muhschibas swehtiba. Uri zaur zeefchanâm Deews audsina muhs neiffakami jaukajai muhschibai. Saules fwelmê breest un gatawojas kweefchu graudi. Reis no muhschibas krassteem, kad raudsifimees atpakal us scho pasauli, tad pilnam redsesim to swehtibu, kura flehpjas muhsu zeefchanâs. Ir deewbijigam, ir besdeewim usnahk zeefchanas. Deewbijigam zeefchanas kalpo. Winsch tās ari weeglafi nes. Besdeewigo tās daudsfahrt tikai nospeesch un faruhgtina. Winam truhst spehka schis zeefchanas nest. Schahdas buhs warbuht bijuschas tās runas, to mehš wedâm tai flaisitâ namâ pee Gaujmalas.

Tad es flimneezei pasneedsu deewmaisiti. Kristus scho meelastu ir eestahdijis noguruschu zekineeku atspirgai un weldsei. Scho atspirgu un weldsi fanehma ari mana flimneeze. Sarunadamees ar deewgaldneezi es guwu eespaidu, ka man darischana ar dsili religiofu zilweku, pee kura droschi ween ispidisees wahrdi: „Mehš sinam, ka teem, kas Deewu mihl, wifas leetas nahk par labu, teem, kas pehz wina nodoma ir aizinati.“ Rom. 8, 28. Sawu darbu isdarijis, es taisijos projam eet.

„Jums kundse, es teizu, ir tatschu weens preeka starinsch schai pasaulê, — tas ir juhsu sehniensch.“ Slimneezei kaut kas eegailejās azis. Wehl schpigaka kluwa winas sejas isteifme. Maigu roku wina mahja sehni nam, lai isejot otrâ istabâ. Tad wina eefahka sawu behdu stahstu.

„Taisniba,“ wina fazija, „mans dehlinisch bija reis mans preeka starinsch. Reis! Ak, kâ mehš tad esam fapratuschki weens otru, kâ esam mihlejuschi weens otru!

Wafaros mehs kopâ ar winu zelos nometuschees pe-
 luhdsâm Deewu. Winsch bija tik mihsch, tik neiffakami
 mihsch. Toreis winsch teeschâm bija mans faulstarinsch.
 Bet no ta laika, fur es winu nodewu skolâ, — dauds
 fas ir grosijees. Dsildsila plaifa fâhka atwehrtees stary
 mani un manu sehnu. Winsch behwejâs tik gudrs
 esam. Winsch sinaja tagad, ka Deewa naw un ka wis-
 tas, fo mehdsam eetwert tai wahrda religija, — ir
 blehnas un mahni ween. Deewa luhgschanu winsch us-
 skata par neefoschanos. Protams, ka no ta laika, fur
 ir notizis schis luhsums behrna dwehselê un garâ, es
 newaru wairs winu usajinat ar manim kopâ Deewu
 luhgi. Jo Deewa luhgschanu un religiju wispahri
 tatschu ar waru newar un nedrihst usspeest. Religijas
 maigums un dwehseligums to nezeesch. — Redseet, no
 ta laika ir atwehrusees dsila plaifa stary mani un manu
 miho puifiti. Un tahds winsch man jaatstahj schai
 pasaulê.“

„Pareisi,“ es atbildeju, „ka neluhkojeet usspeest seh-
 ninam Deewa luhgschanu, jo Deewa luhgschana ir brih-
 was pahreezibas behrns. Bet sakeet, waj juhs neda-
 reet pahrestibu minetai skolai, jo kâ tad juhs sineet, ka
 skola laupijusi swehtumu juhsu behrnam? Kur tad ir
 tee peerahdijumi?“

„Peerahdijumi man ir,“ atbildeja slinneeze. „Wis-
 pirms mans behrns pats man ir zit reises stahstijis
 par to nizinaschanu, fo winsch dsirdejis atteezibâ us
 muhsu basnizu. Un tad man paschai reis gadijâs buht
 skolâ un noklausitees kahda skolotaja pamahzibas. Dur-
 wis bija pawehrtaş us klases pusi un skalâ balsi ru-
 naja skolotajs. Ak, kâ winsch tur runaja par mahzita-
 jeem un par basnizu! Griebjâs man eeeet klase un
 eefleegtees: Deefgan!“

„Bet swehtumu paschu, Deewu un Wina wahr-
 dus, tatschu skolotajs nesaimoja?“ es jautaju tahlat,
 peebildams, ka mahzitaji ir grehzineefi, fas kluhdâs,
 ka wisi ziti un tadehl ari nefas un neweens newar un
 nedrihst kawet taifnigi kritiset winus, kaut gan klase
 naw ihstena weeta tahdai kritikai . . .“

„Ne jau tà!“ atnehma flimneeze. „Ari es labi sinu isschirt stary mahzitajeem, kas ir grehzineeki kà wisi mehš, un stary swehrumu. Bet sakeet, waj ta bija taisniga kritika un waj tad behrns ir spehjigs to isschirt? Winam peeteef schi nizzinašchana no skolotaja pušes, — un winsch saude wifu, kas winam bijis swehts . . . Rad juhs sinatu, mahzitaja kungs, kà man šahp schis ironiskais šmaids, kas parahdàs mana mihlulischja fejà, lihds ko tas eerauga mani Deewu luhdsam waj bibeli lašam! Rad juhs to sinatu!! Ko škola ir darijusi? Ša laupijusi manam behrnam augstato un zehlafo, kas tam bija. Laupijusi tam muhschibas wehrtibas. Un ko dewusi tai weetà? Schis šamehrà mašàs sinatšanas un materialisma weegli apgabschamàs tizibas mahzibas. . . . Dšila plaifa ir atwehrusees stary mani un manu behrninu. Waj dšihwe winam atdos to, ko škola laupija?“ — „Kundse“, es atbildeju, — „šchi plaifa ir tomehr pahrtiltojama un es sinu, ka Juhs to esat jau pahrtiltojusi. Schis tilts ir juhsu aishugschanaš. Usturat scho tiltu!“

Dšiki aiskustinats es noklausijos mirejas mahtes behdu stahstà. Ušseedams pa ahbelu dahrsu, nogrimu pahrdomàs par muhsu školu. Ko šche darit? Rà scheid lihdsset? Šaisniba, školas likums praša zeenu pret behrnu religiošo pahrleezibu. Bet kapehž scheid wezaku padomeš nerunà šawu wahrdu? Kapehž tàš klufe te, fur tam bija runat? No otras pušes mani eepreezinaja pahrleeziba, ka Latwijas školu nospeedošchais wairakums stahw wehl šawu usdewumu augstumos. Šahda škola, kà augšchà minetà, laiskam tatschu ir retums.

Bet ko tad mehš wezaki mahzamees no schi gadijuma? Es domaju to, ka muhsu swehtais usdewums ir, behrnu širdis ar maigu roku dehstit tizibu un to us-turet. Bet usturet to warešim tikai tad, ja pašchi rahdšim gaischu dšihwes paraugu. Šiziba naw tik dauds mahzama kà pahrdšihwojama. Ša škreen kà elektriska dširkstele no personas us personu, Šizibà ir milšigs spehšs. Schis spehšs ir wehsturei wirseenu dewis. Schis spehšs dšihwes zihnà buhs wajadsigs ari muhsu behrneem. Mehš negribam toš dšihwè raidit kà jeh-

Arus wilku barâ. Mehš gribam tos redset stiprus un patstahwigus, mehš gribam tos redset weldojam Latwijas liktenus. Šho stiprumu un patstahwibu sneedš teem deewbijiba. Waj ešat kašdu reiši klusâ brihdi pahrdomajušchi to patstahwibu, kaš bija 12 gadigam Jesum, kaš šazija: „Kaš tas ir, ka juhs mani ešat meklejušchi, — waj juhs nesinat, ka man mana Šehwa leetâš jadarbojaš?“

Muhsu tizibaš gaischais spehtš un patstahwiba ir muhsu behrneem neatweetojamaš wehrtibaš. Mehš stahwestim par tām. Gaischo sinatni augsti zeenidami, mehš neašmiršišim to muhschibaš gaischumu, kaš mums un muhsu behrneem ir tik pat wajadsiga, kâ muhsu ahrem, laukeem un plawâm faules wisma un swehtiba. Mehš zeenišim šho muhschibaš gaismu!

3. Kur nahza tas spehtš?

Saeimaš isglihtibaš komisija brauza školas pahrbaudit. Muhs intereseja šewišchi behrnu wezumš. Kad lai šauzam behrnus pamatškolas pirmâ klasē, waj ar astoto, waj ar dewito dšihweš gadu? Šchis wezumš bija noteizams Latwijas školu likumā. Ka tas ir loti šwarigs jautajums, to gan katrs šapratiš. Tuwat ispehtit šho šwarigo jautajumu, dewamees apmeklet dasčas lauku pamatškolas Rigaš apšaimē.

Mehš gribejâm rast likumu, ko tauta spehji turet un kaš atnes pateesu šwehtibu latwju behrneem. Ko lihdsēja likumus lemt, kaš karajas gaisâ un galu galâ nahš par launu muhsu masajeem? Tâ tad brauzâm.

Mehš bijâm apmeklejušchi leelaš školas, kuru stahwi tahki rehgojâš pahri apšaimēi kâ škaištas Latwijas gaismas pilis.

Mehš atradâm šcheit daudš ko preekššihmigu, šhur un tur ari ko pelamu.

Wišas šchis školas apstiprinaja muhsu domaš, ka lauku behrnu wezumš, eestahjotees semakâ pamatškolas klasē, nošakams ne uš 8, kâ tihds šchim, bet uš pilneem 9 gadeem.

Mehs itin pareisi bijām darijufchi, aizinadami lauru behrnus skolā tikai ar pilnu dewito gadu.

Muhfu aptaujās pamahzija muhs, ka tauta pati scho likumu bija few radijusi, raididama skolā sawus behrnus pa leelum leelai dalai ar pilneem 9 gadeem. Uri Latwijās skolās programās bija peemehrotās augstakam wezumam, — tahdam, kahds bija parasts ihfi pehz leelā fara.

Utpakal braukdami us Rigu, eegreesamees wehl kahdā masā skolīnā. Nesinu, kas mums bija dewis schahdu padomu, jo ko gan mehs schein warejām mahzitees pehz tam, kad bijām apskatijufchi leelās 6 klasīgās pamatskolās?

Neka laba nesagaididami, mehs tuwojamees skolai. Skola atrodās loti skaištā weetā us esera kraista.

Uhrigais skats tai bija deesgan wezs. Laitam kahda weza muisčas schanu ehka. Warbuht kahds isbijis wagara dsihwoklis. Bet kā muhs pahrsteidsa wisa ta eefahrta, ko schein atradām!

Skolās galbi bija ahrfahrtingi glihti, puleereti, jauni.

Katram behrnam bija ehrtā sehdeschana. Wifs, ko mehs te wehrojām, bija tik glihts, tik spodrinats un tik daihsch.

Wisa ta eefahrta tik mahjiga.

Klaweeres, kas atradās klases preekschā, bija apsegtās glihtu segu.

Vati skolotaja, kas mahzija schos apm. 20 behrnus, darija labu, inteligentu eespaidu.

Un galwenais: behrni atbildeja noteikti, pareisi, atjautīgi, preezīgi.

Mehs nowehlejām wineem labās sekmes. Wini pateizās mums par nowehlejumu.

Schein nebija manama nekahda dresura, bet skaišta, zeeniga istureschanās.

Beidsot mehs istaujajām, zil no wineem wafarā gahjuufchi ganos.

Israhdijs, ka laba teesa gahjuufchi ganos.

Sad jautajām, kuri no wineem gantijufchi paschi sawus lopus un kuri bijufchi lihgti pee swescheem?

„Ishadijās, ka tīkai weena weeniga masa meitenite ganijusi par algu šveščus lopus.

Manš sozialdemokratiskais koleģis lihdsjuhtigi isprafchnaja meiteniti, waj dabujusi ari deenwidu gulet? Dabujusi gan.

Waj šaimneeks dewiš ari labi pačstees, ka wehderinšč bijiš pilnš?

Dewiš gan!

Waj nedšinis par daudš agri pee darba rašotā rihtā?

Nedšinis wiš!

Bet tomehr waj nebijiš gruhti tā šveščā weetā tiš agri no rihta peezeltees?

„Tā jokaini jau bija gan!“ atbildeja meitenite.

Tahdi bija aptaujaš rezultati ari zitāš školās.

So atšihmedamš negribu apgalwot, ka šaimneeki weenumehr išturušchees labi un křištigi pret šaweem maseem kalpotajeem.

Ir drošči ween ari tahdi, kaš ir špehjiģi peešrahpt šawuš masoš darba nehmejuš, — bet eš domaju, ka šchahdu negehlu ir mas. Šwehtibaš wineem dšihwē nebuš.

Apškatijušči klaseš telpaš, mehš wehlejamees redset školāš telpaš.

Apškatijām ehdamo ištabu, gulamaš ištabaš, mahzibaš lihdsfekluš, wirtuwi, un beidsot školotaja wadija muš augščstahwā šawā dšihwolli.

No tureenes atklahjāš brihniščkiģš štats uš ešeru un uš eepretejo mešču.

Ištabaš bija eerihkotas ar labu gaumi. Paprahwu grahmatu krahtuwi mehš tur redšejam un wehl weenu mušikas instrumentu.

Logš, kūršč luhkojāš uš ešeru, bija apwihtš girlandes wihtnēm.

Newilščuš zehlāš man jautajums: Kur nahzataš špehš, wišu šcho darbu tiš preekščšihmigi weikt un ušturet pee tam tahdā škaištā šahrtibā ari wišas šchiš ištabaš? Kur nahzataš špehš, klāši wadiš tiš wešeligā garā un behrnoš ušturet tahdu preeziģu prahtu pee darba?

Naw jau weegli klafè usturet difziplinu, — to^{es} sinaju patš no faweem fkolotaja gadeem. Nebija ari weegli eeintereset pagastu par basareem, lai waretu eegahdatees jaunuš glihtuš foluš, galduš, instrumentuš, — nebija taš weegli . . . Kur tad nahza taš spehš fchij fkolotajai?

Se mans ftats pahrflihdeja pahr fkolotajas gu-lamo istabu.

Wirš winas gultas karajàs Kristus glesna.

Sà tad religiofa feeweete.

Nu eš redseju, no kureenes nahza spehš fchim fkolas un fabeedrifkam darbam.

Kristus bija taš spehla dewejs.

Newilfchus ftats fliht pahri muhsu fkolas wehsturei.

Newilfchus apstahjos pee Zimfes tehwa.

Waj Zimse nebija tahds fkolotajš, taš smehta fawuš spehšuš no dšihwà Kristus? Un tahda fwehtiba ifgahja no wina pahr latweefchu semi!

Wehl tagad mehš baudam wina darba augluš.

Daudš winam palihdseja biflaps Walters, waren fekmeja wina ifglihtibu Weifenselfas seminarš ar fawu direktoru Dr. Harnifu, daudš gaischu eefpaidu winfch fanehma no Berlines augstfcolas, to winfch apmekleja tà brihwklaufitajš, — daudš winfch mahzijàs fawoš zelojumoš, — bet wina wehla tà fkolmeistara darba spehla awoti tee wehl nebija.

Wina spehla awotš bija dšihwais Kristus.

Pee fcha awota winu jau masu behrnu bija wadijufi mahmina, Rautas wagara feewa.

Wehla fais fkolmeistarš neapnizis smehta no fchi awota.

Tur nahza wina spehš.

Laimigs taš pagastš, fam ir tizigs un tikumifš fkolotajš.

Tahds fkolotajš sneegš fawai behrnu faimi newis ween prahta ifglihtibu, bet ari firdš ifglihtibu, — newis ween finatneš gaismu, bet ari tikumifku gaismu.

Scheet, ka tahdu skolotaju rindâ eeweetojama ari ta skolotaja, par kuru es newilshus biju jautajis fewi: „No fureenes nahza tas spehks?“

4. Pehdejo reisi basnizâ.

Esnu lasijis daudsu mahzitaju dsihwes aprafstuz, bet reti kahds man ta palizis prahtâ, kâ Samuela Kellera dsihwes stahstis. Es nesinu, waj tadehl, warbuht, tas man ta palizis prahtâ, ka Samuels Kellers loti labi pasihstams bijis kahdâ Baltijas mahzitaju gimenê, kur ari es biju labi pasihstams? Waj tadehl, ka winsch sawas darba gaitas ir fahzis Deenwidus Kreewijâ un, freewu wal dibas wajats, dewees sweschumâ, kur fluwis flawens ewangelists? Waj, warbuht, tadehl, ka wina rakstos rindojas dsildsila nopeetniba ar weseligu humoru? Râ to lai sinu?

Sewischki man prahtâ palizis kahds gadijums, ko Samuels Kellers pastahsta no sawas darbibas Jaltas draudse. Jaltâ, tuwu freewu keisara pilij, bija kahda mafa wahzu draudsite, ko apfalpoja mahzitajs Kellers. Ta bija weena no wina daudsajam filialem. Daschu labu reisi gadijas, ka pilsgalms, kas pastahweja pa dalai no wahzeescheem, nahza schein Deewa wahrds.

Reis Kellers, pahrbrauzis no kahdas tahlas filiales wisai noguris, bija lizees mahjas isguletees. Pa naktim isbrauzees, bija pahrbrauzis mahjas deesgan nowahrdsis.

Bet pehz kahdam stundam jau bija sahktees deew-falpojumas Jaltas basnizina. Jau agrâ rihâ atsteidsas pee Kellera Jaltas basnizas preeschneeks un pasinoja, ka schodeen pilsgalms buhschot basniza.

Par to basnizas preeschneeks newajadsgâ fahrtâ ustrauzas.

Kellers winu apmeetinaja.

Tâ kâ Kellers nebija spehjis sagatawotees, tad winsch tagad firsnigi sahka luhgt Deewu, lai Deews dotu winam isrunat ihstu wahrdu.

Te nu notizis kaut kas sawads. Deewu luhdsot

Kelleram eenahfusi prahtâ newis ween bibeles weeta, par to winam schodeen jarunâ, bet ari eedwesme, runat schodeen tâ, it fâ fahds no basnizeneem pehdejo reisi schodeen buhtu basnizâ.

Sawada eedwesme!

Kellers stahjees kanzelê.

Pahrlaidis skatu pahr basnizeneem.

Râ tad! Pilsgalms wisâ sawâ sposchumâ bija basnizâ!

Tad Kellers nolastijis tekstu. Peebildis ari, fa Deews winam schodeen pehz firsningas luhgschanas eelizis firdi sludinat tâ, it fâ fahds schodeen pehdejo reisi buhtu basnizâ.

Tagad winsch gribot schai pawehlei paklausit. Winsch gribot runat. Deewa waiga preefschâ, it fâ fahds buhtu pehdejo reisi basnizâ.

Kellers eelizis schai swehtrunâ sawus pehdejos dwehfeles un gara spehtus.

Kad pabeidsis sprediki, tad bijis tâ, it fâ buhtu nolizis fahdu smagu nastu. Sirds tapusi weegla. Tâ ari wezderibas praweeschi nolikuschi reis sawus sludina-jumis tautas preefschâ, fâ fahdu smagu nastu.

Basnizas preefschneeks usbudinats un ustraukts eefstrehjis sakristejâ: „Mahzitaja fungs, waj tad tâ fahds sludina pilsgalmam?!“

Pehz wina domam scheid bija runat fewischki iswehleteem wahrdeem, glaimojoschiun skaisiti.

Kellers, protams, to nebija darijis. Kelleram nahzâs atkal apmeerinat ustraukto basnizas preefschneeku.

Bet drihsi pehz tam eesteigufees gehrbkambari fahda bahla kundse.

„Mahzitaja fungs, wina teifusi, schodeen Juhâ sludinajat man; es gribeju eet paschnahwibâ. Es flimoju ar plauschu tuberkulofi. Weseloschanas dehl esmu atbraukusi scheid deenwidos. Bet negahja un neeet us labo pusi. Tad domaju schodeen eet kalnos nonahwe-tees. Biju paschulait zelâ us tureeni.

Bet pa zelam eegreesos wehl pehdejo reisi basnizâ. Ras ir! domaju, weenu reisi wehl, — paschu pehdejo reisi, — es gribu eet basnizâ, — eekams mirstu.

Tad juhs fahfât fludinat man un taifni man. It
fâ zita neweena nebuhtu wairs basnizâ bes mantis.
Pats Deews runaja zaur Jums tatschu us mani. Per-
sonigi us mani.

Es neefschu wairs paschnahwibâ. Es gaidischu,
famehr Deews mani fauks. Sawu dsihwibu neefsmu
few dewufi, nedrihkstu to ari few nemt. Ta ir Deewa
dahwana. No wina nahf wisa dsihwiba. Winsch ir
dsihwibas awots. Es esmu tikai un weenigi nama tu-
retaja par scho man ustizeto mantu. Reis man jadod
par to atbilde dsihwibas Dewejam.“ —

Bahlâ kundse aifgahja.

Gadi bija pagahjuschi.

Waldibas wajats, Kellers bija speests atstah
dsinteni.

Winsch fludinaja fahdâ Wahzijas pilsehtâ. Kellers
stahsta, fa pehz deewkalpojuma eenahfusi pee wina
sakristejâ fahda kundse, pateikusees winam par glahbeju
wahrdu reis Jaltas basnizâ un teikufi, zil laimiga wina
juhtotees tagad, jo wina fen jau weselibu esot atguwufi
un fen jau esot laimiga gimenes mahte.

Utkal pagahjuschi gadi.

Tad fahds augsts walsts wihrs peenahzis pee
Kellera un wehl reisi pateizees mahtes wahrdâ par
glahbejeem wahrdeem Jaltas basnizâ. Mahte tagad
fwehti esot nomirufi un usdewufi dehlam isteift mahz.
Kelleram pateizibu.

Rapehz es stahstu schein scho gadijumu no mahzitaja
Kellera dsihwes?

Schis gadijums man atgahdina fahdu deewkalpo-
jumu Trikates draudsê. Domaju, fa ari schai deewkal-
pojuma fahds bijis pehdejo reisi basnizâ.

Trikatê bija paschulait semneeku deena.

Leekas, fa tapehz, fa es biju stahwejis pee Wal-
meeras semneeku deenu schuhpla, — es biju aizinats
fludinat ari Trikates semneeku deenâ.

Skaissts fwehtdeenas rihts staroja pahr Trikati un
apfaimi. Swehtrihta klufumâ peebrauzu pee Trikates
mahzitaja muifchas. Neiffakami skaissts ftats atflahjâs

no Trifates basnizas kalnina pahri Trifates eseram,
pahri foku galotnēm, kaš eerobeschoja eseru.

Netahlu no basnizas us krauja esera krašta, pa-
zelaš pahri salām foku galotnēm Trifates staltās pils-
drupas. Teiksmainā apkaimē es atrados. Scheit Tahl-
walds reis waldija, iszihnidams sīhwas zihnas ar igau-
nischeem bahlenischeem.

Schei miht bagatā mehrā ari tagadejo waronu
gars, jo no sचेजेenes zehluschees daudsi iszilus peemi-
nami latwju kara wihri.

Bija, kà teikts, burwigs sचेhtdeenas rihts.

Meerigi duseja esers pee muhsu kahjām, un foku
galotnēs nebija manamas wehju schuschaš.

Daba gawileja wisapfahrt pirmā wafaras skaitu-
mā. Bija ihstis sचेhtbrihdīs, — sचेhtbrihdīs, kur daba
lihds ar mums gawileja un sचेhtija sचेhtkus.

Tas bija sचेhtbrihdīs, kahdu dsejneeks Pumps-
aprahta sawā dsejoli:

„Schodeen, skat' „ta Runga deenu“

„Jaukais rihts apfweizina ;

„Torna pulkstens jau ikweenu

„Sचेhtā weetā aizina.

Laudis aumalām pluhda us basnizu.

Tazini un leelzeli bija pilni gahjeju un brauzeju.

Parahdijās sawā gresnumā un dischumā Trifates
semkopju šaime. Luhgschanās es, kà parasts, sagata-
wojos us deewkalpojumu.

Te man nahza prahtā doma, ka es schodeen kah-
dam zilwefam teikschu pehdejo sचेhtrunu.

Neatwairami atfahrtojās doma: tew schodeen ja-
runā us to zilwefu, kaš schodeen pehdejo reisi ir basnizā.

Netiku walā no schis domas. Un kà es ar puh-
lejos, — schi doma mani neatstahja. Weidsot apnehmos
scho domu ari isteikt sawas sचेhtrunas sakumā.

Stahjos kanzelē.

Apfweizu ieelo semneeku šaimi deewnamā.

Tad aistrahdiju, ka kahdā Danzigas pilsehtas bas-
nizā atrodas glesna, kura attehlo pastara teešu.

Schat basnizā, tā es turpinaju, pastahw eeradums,
ka draudses kesteris peewed mahzitaju, eekams tas kan-

zelê kahpi, pee schis glesnas, lai tas to usstatidams apdomà, ka winam jadod atbildiba par sawàm runàm reis pastara teesà un ka tadehl winam jarunà ir Deewa waiga preeskhà, — ne, lai laudim ispatiktu.

Es teizu, ka man tahda isjuhta, ka man schodeen jasludina kahdam zilwekam, kas pehdejo reisi ir basnizà un ka es juhtu atbildibas gruhto nastu un ka es luhdsu Deewu, lai winsch man palihds runat ari us to, kas pehdejo reisi ir basnizà.

Es peesauzu Deewu.

Wehla! man teiza, ka ministrs Sigfrids Meierowizs, kas atradees basnizà, bijis ustrautis, scho spreiditi dsirdedams, ka winsch wairaf reises peezehlees kahjàs, israhdidams ahrfahrtigi dsihwu interesi.

Toreis es schim walodàm nepeegreesu dauds wehribas.

Man jau bija tikai jaispilda saws usdewums.

Vagahja ihfs laiks, tad Latwiju aplidoja seheru wehsts, ka ministrs Meierowizs miris autokatastrofà sawas pirmàs seewas rokàs. Waj winsch nebija bijis pehdejo reisi basnizà? es jautaju pats sewi.

Lai nu fà! Muhschigà pateeskiba paleef schi: Nekatad nesludini laudim par ispatiktu. Sludini weenumehr Deewa waiga preeskhà, jo tew ir ustizets nopeetnakais darbs pasaulê: zilweku glahbschanas darbs.

5. Darbs, kas pastahw.

Gauja waren mutuloja sem Walmeeras tilta. Winas uhdeni sneedsàs weetàm jau pahri schosejai, kas web us dselszela peestahni. Zihruki gawileja gaisà. Schur un tur dsikàs aiskàs un meschmalàs usglabajees wehl sneegs. Pirmàs anemones jau bija redsamas faulainàs weetàs. Pumpuri jau bija tapusch bruhtni, fagatawodamees raifitees. Un Gaujmalas lasdas — fà tàs seedeja weenos seedos!

Man bija jabrauz behrès. Nebija tas weegls darbs, jo zeli bija paschà ruhgumà, un dsili eeskhà stiga rati, — schur un tur pat lihds ritenu rumbàm.

Man nahzàs braukt kahdus 10 kilometrus. Bija jaiswada kahds pasihstams dsirnawneeks L. fgs. Pateesibà winu wareja faukt par leelruhneekit, jo wina dsirnawas attihstija jo plaschu darbibu wisà apfaimè. Ja kahdam gribejàs dabut wislabako baltmaisi, tad tas suhtija kweeschus us L. fga dsirnawàm. Bes tam dsirnawas fahrfa wilnu, auda drahnas, sahgeja fokus un nesin, fo wisu wehl tàs neweiza. L. pats bija ihsts inscheneeris, tikai bes diploma. Wina darbs peerahdija, ka winam ir spehjas un erudizija.

Zif nosihmigs bija bijis tas brihdis, kad winsch pirmo reisi apstatiija scho weetu, tur zelamas dsirnawas. Peteris Leelais us Newas krasta stahwedams esot spreedis: „Здесь будет город заложен.“ Jau jaunibas gados L. fgs bija spreedis, ka schein japazelas leelàm dsirnawàm. Schai weetà winsch gribeja kalpinat schis upeš wilnus un speest toš isdarit to, us fo winsch toš aizinajis.

Newaram aismirst Serbatas slaweno tiltu. Katrina II. to esot zehluši. Wirs tilta lasams usraksts: Katrina Leelà pawehleja tew, straume, schein palehninat fawas gaitas . . . Un schai upei schahdu pawehlt bija dewis L. fgs, kas tagad bija miris. Rà dsihwè noruhdits wihrs, winsch bija panesis fawas leelàs sahpes, fo ga deem bija sakrahjusti wina straujà, neapkuhstoschà darba dsihwe. Bes wahrdeem, bes schehlabàm winsch bija zeetis. Baigos firds newaribas brihschos, tur elpa apstahjàs, un auksti fweedri sakrahjàs us peeres, winsch bija panesis kà waronis. Winsch isjuta nahwi tuwojamees. Tad winsch bija luhdsis, lai winu pahrwedot no pilsehtas flimnizas wina darba weetà. Tur winsch gribeja mirt.

Weenigi tur.

Wina luhgumam newareja pretotees, jo ta bija wina pehdejà, notektà griba, kuras ispildischanu prasit prafija wisa wina buhtiba. Bija jabrauž. Bija jawed, lai ari zeli flitti, un schnahdami brahsàs pirmee pamasara pluhdi. Alsweda winu mahjàs. Nepagahja dauds deenu, kad L. fgs nomira. Tagad bija noliktas wina behres.

Brauzu turp.

Jau no tableenes dsirdeju milsigos uhdenus, kas gahjās pa dsirnawu brihwsluhschām. Peederigee, sefru drahnās tehrypufchees, fanehma mani. Uri dehs — jauns students, bija pahrbrauzis no Rigas daschu sawu mihlo beedru pawadibā. Gegahjām sahlē. Widū paschā sahlē guleja sahrks, kurā duseja nama fungs. Abi logi bija plafchi atwehrti us sluhschu pusi. Zaur logeem atskaneja krihtoschu uhdenu brahsma, un blakus bija eedardinata fabrika. Waj tā gribeja godinat wehl pehdejo reis sawu zehleju? Waj tas bija pehdejais sweizeens, ko darbs dewa darbineekam? Waj beidsamā dseefma winam par godu? Sawada pretruna! Us L. fga waiga atstarojās meers, tahds meers, ko tikai nahwe wareja usspeest us waiga. Un blakus ruhza un duhza darbs. Darbineeks guleja, un darbs schalza us preefschu. Darbineeks atpuhtās, bet wina darbs dseedaja dseefmu darba weizejam. Scho ainu newareschu aismirst nekad. Meers un nemeers, darbs un atpuhta, abi schee pretstati eespeedās prahtā, — un pahri wisai schai ainawai seedona faule gahja sawu gawiku gaitu, jaunu dsihwibu radidama semes wirfū.

Gadi jau pagahjuschi no ta laika, bet es newaru aismirst scho ainu: darbineeks, kas atpuhschas, un darbs, kas nerimdams turpinās. Schi aina leekas man sludinam sekoschu: strahdā tikuschi, kamehr wehl deena, strahdā zehlu, gaischu darbu, jo ari taws darba zehleens reis beigsees, tad tu eesi pee meera, bet taws darbs, tas ees us preefschu schalkdams tā straume. Filosofi to teiktu tā: Zehlonibas likums ustwers wisu tawu darbibu un eeaudis to zehlonu un seku wirknē, un taws darbs, eerosinadams zitus, ees reis muhschibas preefschā. Tur reis leelais darba Deweis risinās tawu darbu it kā finematograsa filmu, un tad taps redsams, kurp wedis tewt taws darbs, — waj swehtlaimibā waj muhschigās mokās un noschehlā. Dari darbu, kas pastahw!

Bet es newaru zitadi: man jaraugās us darbu ari wehl no zita weedokla. No muhschibas weedokla, tā to teizis filosofs Spinosā (De specie aeternitatis). Un no scha muhschibas weedokla, ko Kristus mums mah-

zijis, — no ſcha weedofka raugotees, — muhſu dſihweſ darbs kluhſt wehl zitadaſs. Tad wiſi tee darbi, ko eſam darijuſchi ſawâ labâ, lai tee buhtu ſahdi buhdami, kluhſt maſt un neezigi. —

Ko juhſ eſat darijuſchi weenam no ſcheem wiſmaſakeem brahleem, to juhſ eſat darijuſchi man . . . Scheit man rahdâs gara azu preekſchâ wiſi tee zehlee, ſkaiſtee Deewa walſtibas darbi. Wini pazelaſ it kâ muhſchibas auſmâ manu gara azu preekſchâ. Ari ſche ſchalz darbu ſtraume prom uſ muhſchibu. Gribetoſ ſadſirdet no tureeneſ leelâ Darbineeka wahrduſ: Tu eſi uſtizamſ bijis par maſumu, — un eſ tewi zelſchu par daudſumu, — eeej ſawa Runga godibâ — — —

6. Tiziba uſwar behdaſ.

Daudſ ir par to domatſ un ſpreeſtſ; kapehſ muhſu laiſoſ beſdeewiba un deewleedſiba un ari iſwirtiba tâ gahjuſchaſ uſ preekſchu . . .

Daudſ pee tam ir wainigſ taſ materialiſma weidſ, ko filoſofija tagad ar ihgnumu atmetuſi ſahdâ atſtahtâ filoſofijaſ paſchobelê par muhſchigu peeminu, kâ nedrihſt malдитеeſ. . .

Bet, man ſchfeet, newiſ materialiſmſ ween ſche wainigſ.

Scheit ari leelum leelâſ behdaſ ir ſpehlejuſchaſ ſawu lomu.

Muhſchigaiſ zeeſchanu jautajumſ ne wiſeem bijis pa ſpehſam. Ne wiſi ir tiſ ſtipri kâ Tjabſ, — ſlawe-naiſ wezderibas ſahpju wihrſ, kaſ, wiſu ſaudejis, tomehr wehl wareja leezinat: „Taſ Rungſ ir dewiſ, taſ Rungſ ir nehmiſ, ta Runga wahrduſ lai ir augſti teiſtſ un ſlawetſ.“ —

Daſchſ labſ ſaudejis ſawuſ behrnuſ tarâ un iſzeetiſ leelaſ dſihweſ liſtſaſ, ir ſaudejis ſawu zeribu, tizibu un grimis weenalſibâ un netizibâ.

Netiziga apſahrtne, beſdeewigâ materialitiſkâ rakſtneeziſa ir ari atſtahjuſchaſ weedamaſ pehdaſ. —

Kur bija zeeſchanaſ un behdaſ pahrwaret Kriſtuſ

garà un ari is behdàm nemt muhschibas fwehtibu, tur
daudfi behdu wehràs un weefulos grima un frità kà
putnš ar lausteem fpahrneem. Godš Deewam, war wehl
fpahrni fadsiht, war wini wehl fahkt laistees. War
wini wehl pazeltees Deewa dotoš zilwezibas augstumoš.

Prahtà man nahť kahds gadijumš, fo nesen stah-
stijufchi kahdi juhmalneeki.

Kahds gimenes tehws bija ajsbrauzis us juhru swejà.

Bet breefmiga wehtra bija fahfufi trafot.

Un tehws nebrauza un nebrauza mahjàs.

Un wehtra ar fchauſmigu waru kauza no zeetàs
femeš pufeš un laufa fahpu preedeş.

Ras buhš? Ras buhš? domaja nabaga swejneeku
gimene.

Mahte raudaja un waimanaja ismifumà.

Ba to laifu tehws bija bef zeribas us juhraš.
Winfch pat kurfu bija faudejis. Nesinaja wairš, kurp
irkfus wehrst. Naktš wisapfahrt.

Cewilzis aires, winsch atlahwa laiwinai walu.

Smifumš.

Te winsch dsird it kà lehnu balsi: „Tehws, stuhre
us mani!“ Newareja buht. Laikam kahda mahniſchanàs.

Nè. Utkal atskaneja ar wehtru balsš:

„Tehws, stuhre us mani.“

Jau dsirdamaki.

Tehws fatwehra aires un fahka airet turp, no
kureenes atskaneja balsš.

Ras bija?

Wina masgadiga meitenite stahweja juhmalà un
fauza nu jau ilgu laifu.

Ta winu isglahba.

Bet faukdama wina bija aismirfufi, ka ir wehls rudens
laikš. Saflima. Uhrstš teiza, ka esot plauschu karfonis.

Neskatotees us ruhpigako kopschanu, meitenite
nomira.

Tehws stahweja pee fawas glahbejaš sahrka.

Neisfakamàs fahpès firdš Sarahwàs.

Winfch wairš netizeja nefam. Deewa newareja buht.
Newareja buht. Scheit pee fchi sahrka winsch atfazijàs no
Deewa.

Jsgaiſa ſenà tiziba. Behdas uſwareja tizibu.
Mahzitaju wiſch gribeja ſauft, bet ari tikai goda dehl.
Godu gribeja parahdit mihlakai buhtnitei. Zita nefa...
No tur mahzitajš runaja pee kapa, — wini neat-
zerejās. Tikai to wini atzerejās, ka mahzitajš bija ſazijiš
Kriſtus wahrduš: „Par maſu brihdi juhš mani nere-
dſefeet, un atkal par maſu brihdi juhš mani redſefeet.“ —

Zita nefa.

Tad behres beidsās.

Kluſumš waldija ſwejneeku buhdinā. Krehſla metās.
Tehwš, dſilās domās nogrimis, ſehdeja tumſchā iſtabinā.

Te atkal atſkaneja balſš. Bet ſchoreiſ ne ahrig;
dſirdama bet eefſchigiga balſš: „Tehwš, ſtuhrē uſ mani!“
„Tehwš, ſtuhrē uſ mani!“ Ta bija balſš no taſlā
muhſchibaš kraſta. Mihleſtibaš, muhſchigaš mihleſtibaš
balſš. Meitenite ſauza.

Glahba tehwu par otru reiſ. Schoreiſ uſ muhſchigo
dſihwibu. Ubi wezee atkal pazehlās un, lai gan wehl
gurdeem zekeem, dewās uſ augſchu, — muhſchibaš
aufmā . . .

Wini pahwareja zeefchanaš un behdas. Tās
neſpehja winuš iſnihzinat. Tās winuš wehl padſilinaja,
pazehla. Tiziba uſwareja behdas.

„Muhſu tiziba ir ta uſwara, kaš paſauli wahrejui.“
Bet ar muhſu tizibu ſtipri ſaiſtās zeriba uſ muhſchigo
dſihwibu.

Taiſniba Terbatā ſlawenakam filoſof. profesoram
Teichmülleram, ja taš aiſrahda, ka aiſmuhſcha zeriba
peeder pee wiſu religiju dſelſkapitala.

Kaš tizibaš augſtumōš ſtaigā, taš muhſchibā ſawuš
mehrkuš ſprauſch.

Zitadi taš ir buht newar. —

0303062544

Olavs, W.	Kopotī raksti. I. sēj. Bio-		
	grafija. Aforismi	Łs	3,30
	II. sēj. Vēsturiski un etnogrāfiski		
	raksti	"	2,—
	III. sēj. Galvenie virsieni etiķā I. un		
	II. puše	"	3,—
	IV. Sabiedriska jātura raksti	"	3,30
Pilsonis, Jēlabs.	No gana sīsla lihdī		
	waldneeca jzepterim	"	—,50
Poruks, J.	Kopotī raksti no I.—X.	"	25,—
Salmiņš, D.	Tahlos zeemos (tehlojumi)	"	—,40
"	" Ais zeema sehtas	"	—,60
Sauletiš, A.	Kopotī raksti I.—XV.	"	55,—
	Audekla wahkos	"	75,—
Sirsmaleete.	Jēlabs Dsintars. Stahsts	"	—,50
"	Maldi un firds	"	—,50
"	Mihlestiba. Beenteefigas		
	firdis	"	—,50
Uaišmens.	Fabiola. Tulk. R. Aitšens	"	—,60

6a. Bašnizu un draudšču wehstures.

Rundšinsch, A.,	prahw. Šw. Pawila		
	bašniza	Łs	—,60
Roseneckš, W.,	prahw. Slofas bašniza	"	—,40
Štnjinsch, R.,	mahz. Krustpils draudse	"	1,—

.....

Grahmatas autora

mahzitaja

D. K. Beldawa

šarakstītas un šakopotas šahdas
grahmatas:

Dobees us augšā! Spreidīku grahmata wišām šwehtdeenām un šwehtku deenām ar bašnizu glešnām	Łs 5,—
Peē Babeles upēm	" 1,—
Dwehšeles dšimtene. Garigas dšejas. J. Ehrmana un K. Beldawa šakopotas	" 3,50
Kad daušās wehšš un wišni. (Minas no leelineeku laiteem)	" 1,—
Mahzitaji, kas nahwē gahja	" —,50
Dšimtene, dahrgā, I. un II. d. ā	" —,50

.....

Kas wehšas šahdu no minētām grahmatām
eeguht, lai eemāšā išbewneežibas waditaja pasta te-
foššā rehšīnā 4341 grahmatas genu, un attarēžigā
grahmata tišs šahdam peesuhštita pa pasta bes
šahdas peemāšas.